

ЧАСОПИС ЗА ПЧЕЛАРСТВО

ПЧЕЛАР

ГОДИНА СХ, БРОЈ 7, ЈУЛ 2007.

50000 ПЧЕЛАРА
ЗА ОЧУВАЊЕ
ПРИРОДЕ У СРБИЈИ

Часопис за пчеларство ПЧЕЛАР

Савез пчеларских организација Србије

Молерова бр. 13, 11000 Београд, 011/2458-640, 064/40-191-63
spos@sezampro.yu, www.spos.info, casopis-PCELAR@yahoo.groups.com

APISLAVIA

APIMONDIA
Foundation

The Magazine of Serbian Beekeeping BEEKEEPER

The Beekeeping Association of Serbia, Serbia, 11000 Belgrade, 13 Molerova St.

Председник СПОС-а

Dipl. ing. Живослав Стојановић

Ул. Милана Мартиновића Металца бр. 4, 24413 Палић
024/753-771, 063/510-598, zobrad@yunord.net

Главни и одговорни уредник

Dr med. Родољуб Живадиновић

Ул. Стојана Јанићевића бр. 12, 18210 Житковац
018/846-734, 063/860-8510
rodoljubz@nadlanu.com

Издавачки савет

Prof. dr Јован Кулиничевић (председник)

Prof. dr Босиљка Ђуричић, Prof. dr Зоран Станимировић,
Prof. dr Десимир Јевтић, Prof. dr Слободан Милорадовић,
Prof. dr Милоје Брајковић, Јово Кантар, Жарко Живановић

Редакција

(по азбучном реду прво ћ слова презимена)

Домаћи чланови редакције

Дипл. новинар Миланка Воргин (Нови Сад),

Драгутин Гајић (Велико Градиште), Милан Јовановић (Трстеник),

Ратко Јоковић (Лучани), Бранислав Карлеуша (Београд),

Дејан Крецуљ (Ковин), Милан С. Матејић (Влашки До),

Ing. Роберт Паст (Нови Сад), Рајко Пејановић (Шабац),

Милутин Петровић (Крагујевац),

Dr sci. vet. med. Нада Плаваша (Нови Сад), Dr Славомир Поповић

(Београд), Владимира Хуњади (Петроварадин)

Стручни чланови редакције

Владимир Аугустин (Метлика, Словенија), Борисав Љубић (Бар, Црна Гора), Ферид Велагић (Тузла, Босна и Херцеговина),

Амир Демировић (Сански Мост, Босна и Херцеговина),

Милан Исидоровић (Сутоморе, Црна Гора), Dr med. Степан

Ковачић (Дарда, Хрватска), Бранко Кончар (Козарац, Босна и Херцеговина), Mr sci. Горан Мирјанић (Градишча, Босна и Херцеговина), Александар Михајловски (Скопље, Македонија),

Франц Презељ (Камник, Словенија),

Doc. dr sci. Златко Пушкадија (Осјек, Хрватска),

Милорад Чеко (Бања Лука, Босна и Херцеговина),

Dr vet. med. Ирена Џимревска (Скопље, Македонија),

Франц Швиц (Љубљана, Словенија)

Чланство у СПОС-у

Чланство у Савезу пчеларских организација Србије остварује се преко друштава пчелара по слободном избору. Чланарина у 2007. години за чланове пчеларских организација из Србије износи 1 100 динара, из Републике Србије 28,8 КМ, из Федерације БиХ 40,5 КМ, из Хрватске 228 куна, из Словеније 5 273 штолара, за пчеларе из Црне Горе, Македоније и осталих иностраних земаља где се членарина износи 32 евра, а где се членарина износи 40 евра. Чланство подразумева добијање 12 бројева часописа Пчелар.

Рачун СПОС-а:

160-17806-08

Сарађња са часописом

Рукописи и фотографије се не враћају. Редакција задржава право редиздавања текстова. За сафарџај текстова одговарају аутори, а за сафарџај огласа оглашавачи. Листови који преузимају радове из часописа Пчелар дужни су да јасно наведу извор информација.

Историја часописа

Први илустровани часопис за пчеларе шtampan је 1883. године у Београду под именом „Пчела“. Потом је шtampan „Српски пчелар“ I. октобра 1896. године у Сремском Карловцима. Ог 1899. године наставља да ћа издаје Српска пчеларска задруга у Руми. „Пчелар“, орган Српској пчеларској друштвама, излази од 1. јануара 1898. године у Београду. Јануара 1934. године стјојији су се „Пчелар“ и „Српски пчелар“ и од тада излазе под називом „Пчелар“.

Указом председника СФРЈ „Пчелар“ је 1973. године одликован Орденом заслуга за народ са сребрним зраштима за изванредне заслуге, појуљарисање и унапређење пчеларства, а Културно-просветна заједница Србије додељила му је 1984. године Вукову најграду за рад у развоју културе у Србији.

Тираж: 14 500. Шtamпа: Колор прес – Лайово, тел. 034/853-715, 853-560, kolopres@ptt.yu

Фотографија
на насловној страни:
И пчелама је вруће?

Фото:

Владимир Јовановић,
Ниш

Ко не зна, нека учи чишћајући Пчелар. Ко зна, нека ужива у обнављању грађива. Ко зна боље, нека то и нађише.

Живослав Стојановић	
ПИСМО ПЧЕЛАРИМА ЗА ЈУЛ	293
Родолуб Живадиновић	
ИМАЈТЕ СНАЖНА ПЧЕЛИЊА ДРУШТВА ТОКОМ ЦЕЛЕ ГОДИНЕ	297
Мирко Вилус	
ПОТРОШЊА ХРАНЕ ЗА 130 ЗИМСКИХ ДАНА	304
Милан Јовановић	
ЕНИГМА ЗВАНА ВЕЛИЧИНА ЂЕЛИЈЕ	306
Мирко Вилус	
ГАЈЕЊЕ МАТИЦА И РОЈЕВА ЗА СОПСТВЕНЕ ПОТРЕБЕ	310
Верица Милојковић	
ОСНОВАНО СРПСКО АПИТЕРАПЕУТСКО ДРУШТВО (САД) И ПРОМОВИСАНИ ПРВИ СРПСКИ АПИТЕРАПЕУТИ	315
Милош Антонић	
ИЗ ИСТОРИЈЕ СРПСКИХ ПЧЕЛАРСКИХ ЧАСОПИСА	316
УМРО јЕ ДОБАР ЧОВЕК И ПЧЕЛАР	
СВЕТОЗАР БАТА СТЕФАНОВИЋ	317
СКУПОВИ	318
НОВЕ ИНФОРМАЦИЈЕ О ПЧЕЛАРСКОЈ ЗАДРУЗИ СРБИЈЕ	324
РЕПОРТАЖЕ	324

Издвајамо из садржаја

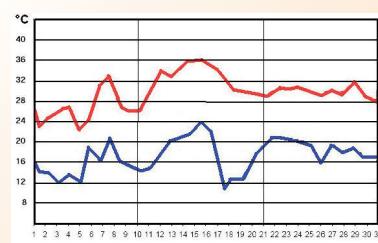
Живослав Стојановић	
ПИСМО ПЧЕЛАРИМА ЗА ЈУЛ	293
У овом тексту можете прочитати како да успешно решите највећи пчеларски проблем на ћудљивој сунцокретовој папи: Избор праве парцеле која ће најбоље медити!	
Родолуб Живадиновић	
ИМАЈТЕ СНАЖНА ПЧЕЛИЊА ДРУШТВА ТОКОМ ЦЕЛЕ ГОДИНЕ	297
Познато је да је веома тешко одржати оптималну снагу пчелињих заједница преко целе године. У овом тексту прочитаћете зашто је то тако и како да правилним гајењем пчела решите и овај проблем.	
Мирко Вилус	
ПОТРОШЊА ХРАНЕ ЗА 130 ЗИМСКИХ ДАНА	304
Припремите се за предстојећу зиму одбацијући старе предрасуде засноване на погрешним запажањима.	

АПИМЕТОРОЛОШКА ПРОГНОЗА ЗА ЈУЛ

Дејан Крецуљ

Временске прилике у јулу ове године биће у границама вишегодишњег просека. Јул ће отпочети прилично благим временом, уз нешто кишне и температуре са вредностима од 15 °C у јутарњим часовима, до око 25 °C током дана. Али, већ под крај прве половине месеца очекује се значајан прород врелог ваздуха тако да ће температуре досезати чак и 36 °C, уз вишедневни врели ветар.

У другој половини месеца, метеорологи предвиђају стабилизацију времена, тако што ће се усталити то-пло, али не толико жарко време. Тада је могућа чешћа појава локалних грмљавинских непогода праћених јаким ветром и пљусковима.

Реч чредника...

...или како је Родољуб Живадиновић постao Алберт Швајцер?

Изгледа да није добро бити добронамеран. Изгледа да није добро имати напредне идеје. Изгледа да није добро желети добро. Што сте неспособнији, то је боље и више вас хвале, јер никоме не гурате прст у око. Што сте неспособнији, то сте успешнији, јер боље се плови на мирном мору, него на мору препуном таласа на коме дувају ветрови, макар највећи од њих били и у смеру вашег кретања, јер знате како, некада и мали талас преврне велики брод, па што би се неко излагао ризику.

Ових дана сам много причао истину. А она боли. Или плаши. Плаши неспособне. А радује злобнике, јер им је у мислима Бајазитова реченица упућена Лазару Хребельановићу: *Ова глава много тиче, одсешти је!* Надају се да ме неће бити. Па, и нема ме, јер сам ових дана поднео оставку на функцију координатора СПОС-а за сарадњу са државним органима и уредника Пчелара. Да сам се тога плашио, све ово до сада не бих јавно говорио, а сада и написао. Желим напредак, а не назадовање. Да стојимо уместу, можда се и не бих потресао. Али, ми упорно идемо уназад. Мудраци су одавно рекли: *Мораи тирчани колико год можете, да би осићао на истиот месецу. А да би неђе стигао, мораи тирчани дујло брже!*

Заиста се питам, зашто ово пишем? Можда зато што знам да слобода говора никад није умирала. Али, говорници богами јесу! Већ доживљавам претње. Али, ја сам непоправљиви борац за напредак. Напредак у складу са жељама **већине** српских пчелара. Да није тако, не бих се оволовико трудио да часопис учним бољим и да помогнем да се статус пчеларства реши системски. Али, понекад ме тако заболи људска недобронамерност, да не могу, а да не напишем оно што мислим. Па, како ми буде.

Све је почело на претпоследњем састанку Извршног одбора СПОС-а када је пар чланова ИО, предвођено председником Живославом Стојановићем и замеником председника СПОС-а Драгутином Гајићем (који је изричito предложио да се укине место координатора као непотребно) изразило незадовољство мојим радом на функцији ко-

ординатора, уз изношење нетачних информација како је председник СПОС-а обезбедио много већа средства код Министарства за пчеларе без учешћа координатора (што је наравно, у најмању руку смешно, јер сам ја цело време знао шта се дешава у Министарству). Касније се показало да је то потпуно нетачно, али је та неистина тада снажно забрујала. Иначе, нисам присуствовао том састанку (што је очигледно искоришћено), јер сам, по први пут, након четири године, био на седмодневном годишњем одмору, јер ни сада нисам могао да одвојим више времена за прави одмор, због својих бројних обавеза.

На последњем састанку Извршног одбора СПОС-а, председник СПОС-а ме је странио критиковао, пре свега мој рад на функцији координатора: Како ништа нисам урадио, како сам неспособан... Трагедија. Додуше, у праву је. Признајем, крив сам. Крив што сам озбиљно схватио свој посао. Крив сам што је баш неки дан пре овог последњег напада на мене (а током последње три ипо године било их је неколико) пчеларство по први пут ушло у буџет Србије захваљујући мојим преговорима са државним секретаром за пољопривреду господином Данијлом Голубовићем, што је подржао и нови министар господин Слободан Милосављевић. Са вредним посленицима Министарства пољопривреде ових дана оквирно смо се сагласили око постепеног увођења субвенција за све пчеларе, а не само за неке, као до сада. Већ ове године пчелари који имају регистровано пољопривредно газдинство (значи, идуће године би требали сви да се региструјемо, јер без те регистрације ниједан пољопривредник нема право на субвенције, о чему је веома лепо у Пчелару за децембар 2006. писао Јожеф Агарди) добиће највероватније субвенције за бензин за селидбу пчела (3 литра дизел горива по кошници, као и остали пољопривредници), а ако не ове, онда наредне године врло вероватно и 30% средстава за набавку савремене амбалаже за мед (прочрномска и пластична са сертификатом), проочрномских центрифуга и отклапача саћа. Ако би свих 12 000 чланова СПОС-а из Србије регистровало пољопривредно газдинство, а

држава смогла снаге да обезбеди средства, то би била субвенција за пчеларство у укупном износу од око пола милиона евра. Да ли ће се све то остварити, знаћемо врло брзо, али добра воља постоји у Министарству и то је оно најважније за почетак. Крив сам и што је ове године Польопривредна инспекција по први пут организовано изашла на терен да пропрати ситуацију око прескања воћа у цвету. Крив сам и што сам написао списак захтева СПОС-а према држави, како би се решили наши дугогодишњи проблеми, који је уз мање измене усвојио и ИО СПОС-а и који је недавно уручен надлежним у Министарству. Крив сам и што сам се сетио да замолим увозника Апигарда да сведе цену на просечну светску цену (а у неким земљама је овај лек у малопродаји и знатно скупљи) уз одрицање од уобичајене марже. Крив сам и што сам пронашао грчку фирму која има представништво у Србији, а производи пластичне канте са сертификатом за прехрамбену индустрију који признаје Европска Унија, и то толико крив да је разматрање мог предлога да се о томе обавестимо пчелари преко часописа, председник СПОС-а одбио да стави на дневни ред. Важније му је било да подржи смену координатора СПОС-а. Иако канта за 44 kg меда стаје само 3 евра! Моја идеја је била да обавестимо пчеларе да се таква амбалажа може купити и код нас, да не троше узалуд новац на амбалажу коју ће сутра због нових прописа морати да баце, а која је уједно и скупља. Крив сам и што сам предложио да, као координатор, кренем у писање пројекта за добијање средстава од Европске Уније по угледу на друге земље које су у процесу приступања Унији. Јер, ретко која земља је успела да искористи више од 60% могућих средстава, само зато што је касно кренула са припремом пројекта. Ни тај мој предлог председник није ставио на дневни ред. Важније му је било да подржи смену координатора СПОС-а. Крив сам и што сам, након вишегодишњег отпора разних лобија, коначно у Пчелару објавио списак регистрованих лекова за пчеларство у Србији. Да нам више испод тезге разни преваранти не би продавали нелегалне лекове и доводили до масовних страдања пчела. Крив сам и што сам од надлежних у Министарству добио начелну сагласност за измену прописа о просторијама за врцање, прераду и складиштење пчелињих производа у домаћинству, тако да би пчелари могли да уз много мање

трошкове адаптирају своје просторије и спреме се за самосталан излазак на тржиште, а не да буду уцењивани ниским ценама од прекупаца. Крив сам и што сам тражио да се на Извршном одбору разматрају захтеви делегата на последњој скупштини СПОС-а, који до данас, пола године након скупштине, још нису ни размотрени, а камоли спроведени. Крив сам и што сам пронашао особу спремну да уложи 100% средстава у изградњу фабрике за прераду меда која би услужно по најповољнијим ценама паковала мед српских пчелара и тако им омогућила да наступе организовано на тржишту. Ни то председник СПОС-а није ставио на расправу пред Извршним одбором.

Али, то све је изгледа произвело стару српску болест звану завист. Верујте ми да ја нисам могао да издржим још један напад на мене. Годинама уназад само подносим неке извештаје о раду и то углавном онима који ниједан извештај о раду у СПОС-у никада нису написали, јер немају шта да напишу. Све ми је то дојадило, и поднео сам оставку, не само на место координатора, већ и на место уредника Пчелара. Надам се да ће нови уредник имати више снаге од мене да издржи пресију недобронамерности и нерада и да ће наставити ову бескомпромисну борбу за напредак, те да се неће стопити са општим трендом повлађивања наводним величинама, због чијег сам бескомпромисног неприхватљања и поднео оставку.

Од свега ме највише боли што су сада моја тромесечна настојања у Министарству польопривреде вероватно компромитована, а оваква унутрашња трвења у СПОС-у неће бити у Министарству примљена као нешто позитивно, то је сигурно. Срце ме је заболело када ме је пре пар дана, након подношења оставке, позвао Милета Ђурић из Врчина који је са сином Вељком основао фирму „Medoland“ и бави се пчеларством и узгојем лековитог биља, а започео је и са органском производњом меда, рекавши да га је на мене упутио господин Данило Голубовић, државни секретар за польопривреду, како би са мном поразговарао о могућим субвенцијама у органској производњи меда. Био сам затечен и морао сам да му објасним шта се дешава, са тешком муком у срцу што је све то компромитовано зарад нечијих ситних душа и још ситнијих интереса.

Што се тиче часописа, већ сам раније најавио повлачење пре истека мандата, у де-

цембру, па сам сада ту оставку поднео искључиво из принципа. Јер, и ту признајем своју велику кривицу. Крив сам што је од могступања на дужност, тираж Пчелара растао годишње за 500 примерака, а ове године за нешто више од 1 000 због усвајања мого предлога о штампању Пчелара на латиници. Крив сам што су некад приходи од огласа једва покривали хонораре, а прошле године су их превазишли три пута. Крив сам што је по први пут одштампан и пилот број на енглеском језику чиме смо се представили свету. Крив сам што сте са прошлог конгреса Апимондије добили најкомплетнији могући извештај, какав није објавио ниједан светски часопис. Крив сам што је актуелност Пчелара подигнута на такав ниво да смо о највећим светским достигнућима у пчеларству извештавали једва месец дана након најпознатијих светских часописа. Крив сам што је Пчелар први пчеларски часопис на свету који је читаоцима поклонио DVD. Крив сам због инсистирања да се уради дигитализација Пчелара, па данас свако од вас може на интернету да погледа све часописе од почетка излажења 1898. до 2005. године. Ако на

ђете још само један пчеларски часопис на свету који се свим овим може похвалити, ја ћу признати да нисам крив. А крив сам и што сам идејни и технички организатор довођења немачких, италијанских, словеначких, хрватских и бугарских пчеларских стручњака у Србију који су несебично преносили своје знање нашим пчеларима током протеклих година. Крив, јер сам то урадио ја, а не неко други. Као да је неко некоме бранио?

Морам на крају да се захвалим свима који су подржавали мој рад, нарочито оним члановима Извршног одбора који су гласали против усвајања моје оставке (Рајко Пејановић, Милијан Трифуновић и Звонимир Васић) чиме су показали колико искрено подржавају мој рад, али и онима који су подигли руку за усвајање оставке, показавши тиме да у потпуности поштују моју вољу на којој сам принципијелно инсистирао. И једнима и другима се најискреније захваљујем, као и редакцији и свим оним члановима СПОС-а који су подржавали моја настојања и помагали ми у раду.

Dr med. Родолуб Живадиновић, пчелар

Комисија за образовање СПОС-а, на свом састанку одржаном 11. јуна, анализирала је образовну делатност у 2006/2007. години и предложила критеријуме за предаваче у 2007/2008. години. ИО СПОС-а је на седници одржаној 16. јуна, усвојио извештај Комисије и предлог критеријума. На основу тога, Комисија за образовање објављује:

КОНКУРС ЗА ПРЕДАВАЧЕ СПОС-а У 2007/2008. ГОДИНИ

1. Кандидати који се први пут пријављују за предаваче СПОС-а у 2007/2008. години, треба да доставе писане пријаве са следећим подацима:

- 1.1. Име и презиме, степен стручне спреме, пуне адреса и телефон,
- 1.2. Да ли је члан СПОС-а и од када се бави пчеларством,
- 1.3. Потпуни назив тема,
- 1.4. Резиме пријављених тема (до 1/2 стране А4 по теми),
- 1.5. Попис коришћене литературе за припрему пријављених тема,
- 1.6. Библиографију објављених радова,
- 1.7. Регистар одржаних предавања у 2006. и 2007. години (навести удружења),
- 1.8. Наставна средства која користи на предавању.

2.1. Кандидати за предаваче СПОС-а који су регистровани за 2006/2007. годину (списак објављен у Пчелару бр. 9 у 2006. години, стр. 411) дужни су да се поново пријаве са подацима наведеним у тачкама од 1.1. до 1.3. и са регистром одржаних предавања у 2006/2007. години (тачка 1.7.). Они који се не пријаве поново, неће бити уврштени у нови списак предавача.

2.2. Уколико пријављују нову тему, треба да доставе тражене податке наведене у тачкама од 1.1. до 1.8.

3. Пријаве по овом конкурсу треба доставити на адресу: СПОС, Молерова 13, 11000 Београд, са назнаком: За Комисију за образовање.

4. Рок за подношење пријава је 20. август 2007. године.

5. Пријаве које не садрже тражене податке у потпуности, као и неблаговремено достављене пријаве неће бити прихваћене.

Председник Комисије за образовање, Prof. dr Јован Кулинчевић

ПИСМО ПЧЕЛАРИМА ЗА ЈУЛ

Dipl. ing. Живослав Стојановић
Ул. Милана Мартиновића Металца бр. 4
24413 Палић
(024) 753-771, (063) 510-598
zobrad@yunord.net

Јул, централни летњи месец, један је од најзначајнијих месеци у читавој пчеларској години. Карактеришу га високе температуре (апс. максимум 4. јула 2000: 40,5 °C) и последње значајије паше у години. У првом реду, то је сунцокретова паша у Војводини, а у централном и јужном делу републике ливадска паша и евентуално, по некад, паша медљике – шумског меда. Ипак, по укупном пашином капацитetu, сунцокрет је у нашој земљи сигурно друга паша, а неких година и паша број један (када омане багрем). То је и време најдекоративнијег војвођанског пејзажа када из мора зеленила разних ратарских култура израђују велике и мале табле златно жутих латица сунцокрета. Стога ће, надам се с правом, у овом тексту бити углавном највише речи о сунцокретовој паши.

Које су главне карактеристике сунцокретове паше за ову годину? У првом реду, то је забрињавајући пад сетьвених површина. Раније је у Војводини сунцокрет сејан и на преко 200 000 хектара. Међутим, последњих година та се цифра почела смањавати за по неколико десетина хиљада хектара годишње, а ове године је засејано једва негде око 125 000 хектара. Најбоља илustrација ове тврдње је да је просек сетьвених површина за период 2001/2005. година био 179 888 хектара. Зашто је то баш тако, питаће се већина пчелара? Разлог има више, али један од главних је повећање површина под кукурузом и уљаном репицом због производње еко горива. За пчеларе је утеша да су многи ове године добро искористили пашу уљане репице врпајући и по 25–30 kg по кошници. Други разлог, ништа мање значајан, је да наша држава до ове године није додељивала никакве субвенције за сетву сунцокрета док је то уobičajena практика у већини земаља где се ова култура гаји (у Француској, Шпанији, Ита-

лији и Грчкој подстицај је 250–300 евра по хектару, у Хрватској 284 евра, у БиХ 204 евра, у Мађарској 160 евра, а у Србији 0 евра). Дакле, први опрез пчеларима је брижљив одабир места због реалне опасности пренасељавања, односно пребукирања одређеног рејона. Посебно је корисно да се, благовремено, у сарадњи са друштвом пчелара из општине на коју се пчелари досељавају изврши рационално распоређивање пчелињака (највише 2–3 кошнице по хектару сунцокрета).

Према подацима Института за ратарство у Новом Саду, ове године су тржишту понуђени следећи новосадски хибриди:

а) На парцелама где има воловода (Ogo-banche симана): Бачванин, Перун и новији хибриди Шумадинац и Баћа,

б) На парцелама где нема воловода: NS-H-111, Веља, Крајишник, NS-H-45, новији хибриди Сремац, Сомборац и Победник и најновији хибрид Казанова.

Последњих година све су присутнији и страни, увозни хибриди. Први су се појавили француски хибриди Фаворит и Диаболо, а ове године има их и из других земаља. Око одабира хибрида морамо повести посебно рачуна као и око одабира парцеле. С друге стране, врло често се спомиње реална опасност за наше пчеле због третмана семена сунцокрета инсектицидом Gaucho^R чија је употреба у Француској забрањена, али у осталим земљама Европе, као и у нашој земљи, на жалост није. Да ли је исти примењиван код нас или није? Према подацима које сам добио од наших и у свету познатих и признатих селекционара сунцокрета из Института за ратарство у Новом Саду, овај Институт до ове, 2007. године, никада није своје семе сунцокрета третирао овим опаким инсектицидом. На жалост, по први пут у овој години, једна мања количина семена је по специјалном захтеву једне задруге из Беле Цркве код Вршца, третирана овим злоглавним препарatom. Од прошле године ми је познат податак да је једна друга фирма из Новог Сада своје семе сунцокрета (али и кукуруза) третирала такође препарatom Gaucho^R. Из ових разлога свима препоручујем да најпре сазнају име хибрида, име производића семена и да ли је и чиме третиран. Такође посебан опрез свима који своје пчелињаке довозе у атар Беле Цркве.

Како одабрати хибрид?

Велика дилема код већине пчелара је који хибрид одабрати (ако ове године уопште имамо могућност избора)? Бићу слободан и навешћу своја скоро двадесетогодишња искуства, а и искуства својих колега. Од горе наведених хибрида моја најбоља искуства су са следећим хибридима сунцокрета:

- а) NS-H-45,
- б) NS-H-111,
- в) Диаболо (француски)

Осредњи су:

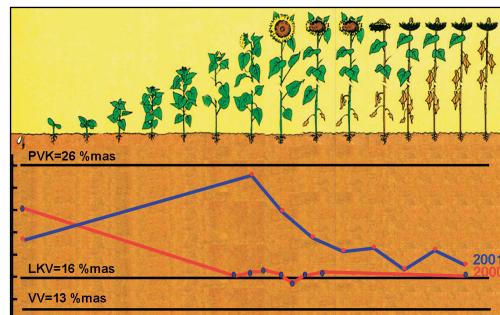
- г) Бачварин,
- д) Веља,
- ђ) Крајишник,
- е) Фаворит (француски)

Од осталих хибрида који су у оптицају ове године највише очекујем од новог, дома-

ћег хибрида Баћа, јер је његова нектарност у 2005. години од свих испитаних генотипова, показала највеће лучење нектара. С друге стране, моје лично искуство са домаћим Перуном је крајње негативно, јер 2005. године налазећи се између табле са француским Диаболом и домаћим Перуном, уочио сам да је ретко која пчела одлетала према Перуну, него су готово све одабрале овај француски хибрид. Опет, када су у питању страни хибриди, треба водити рачуна о заражености парцеле воловодом, јер исти на њега нису отпорни (логично, јер тамо где су селекционисани не постоји проблем воловода). Овде још сматрам значајним да напоменем да време наших популарних хибрида NS-H-45 и NS-H-111 полако истиче или је већ истекло и да сагласно важећој законској регулативи (један хибрид се може користити максимално 15 година) наредних година их неће бити или ће их бити занемарљиво мало. Нове пчеларске наде су њихове сестре хибриди под шифрованим називима НА-74А и НА-74В, односно НА-98А и НА-98В. У будућој комерцијалној употреби вероватно ће добити нека милозвучнија имена, али по подацима о испитаној нектарности током 2002. и 2003. године, били су убедљиво најиздашнији.

Како одабрати парцелу?

Још пре десетак година уочио сам једну интересантну појаву о утицају количине атмосферског талога и врсте тла са геоморфолошког, односно хидрогеолошког аспекта на лучење нектара код сунцокрета. Основни закључак је био да у времену са суфицитом

Однос параметара обрађених у тексту приказан сликовито, како би се боље разумела проблематика утицаја влажности земљишта на расиј, развој и међење сунцокрета

атмосферског талога (просечна количина талога за јул је око 60 mm на већем делу Војводине где се сеје сунцокрет) треба бирати реон Северне Бачке, Тителског брега и тзв. греда у Банату, односно тамо где је надморска висина нешто вишља и где је тло од макропорозног леса које много лакше и брже пропушта воду. Уједно, то су и терени са већом дубином подземне воде. Супротно, тј. када је дефицит атмосферских падавина, боље је бирати парцеле лесних тераса Јужне Бачке и већег дела Баната, пре свега због нешто мање водопропусности терена и плићег нивоа подземне воде. Неколико година касније отишао сам корак даље и покушао да сазнам која је то оптимална влажност тла која омогућује максимално лучење нектара. У томе су ми највише помогли подаци о водним константама:

1. Польски водни капацитет (ПВК) – 26%, који представља највећу количину воде коју земљиште може да садржи после процеђивања гравитационе воде.

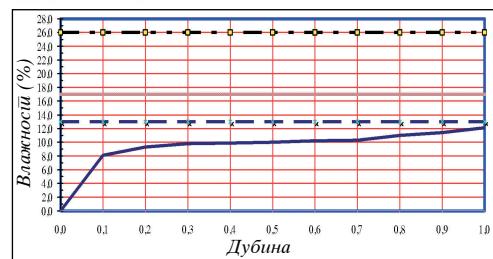
2. Лентокапиларна влажност (ЛКВ) – 17%, која представља границу између лако приступачне и теже приступачне воде за биљке.

3. Влажност венења (ВВ) – 13%, представља садржај воде у земљишту при којој биљке вену.

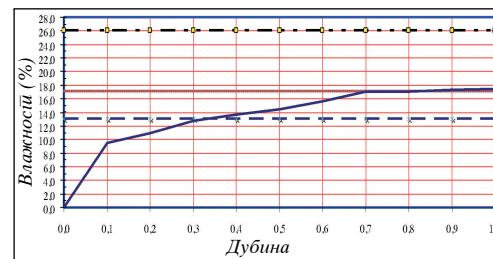
Из наведених података је јасно да морамо пронаћи парцелу где је влажност тла нешто између лентокапиларне влажности тла (ЛКВ) и польског водног капацитета (ПВК), најбоље у распону од 20–24%. Од сушне 2000. године, увек настојим да пре себе на сунцокретову пашу, најпре пронаћем одговарајући хибрид и да потом испитам влажност тла до дубине 60–100 см. Ево какви су били ти резултати за неколико локација у сушној 2000. и добро навлаженој 2005. години (сл. 1–4) и подани о кретању влажности тла у току читавог вегетационог периода за 2000. и 2001. годину према подацима Института за ратарство у Новом Саду.

Сигурно није тешко закључити која локација, односно која је година била најбоља. У сушној 2000. години одабрао сам локацију Габрића и имао укупан унос од 22 kg на ваги, а 2005. године, када сам био на Криваји у условима идеалне влажности тла и добрих хибрида Диабола и NS-H-111, укупан унос је био 68 kg (2 врџана).

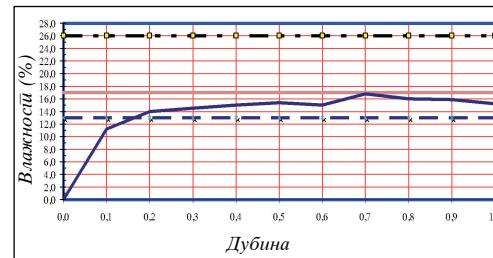
Одређивање релативне влажности тла сматрам једним од најбитнијих фактора у из-

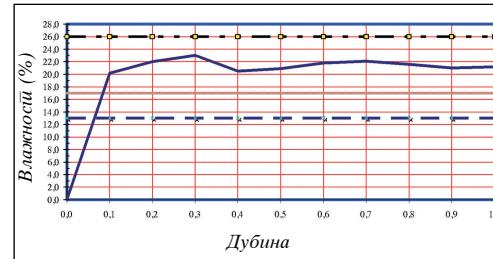
Сл. 1: Бачка Тойола, 2000.

Сл. 2: Стари Жегник, 2000.

Сл. 3: Габрић, 2000.

Сл. 4: Криваја, 2005.

бору парцеле за сунцокретову пашу, те га обавезно препоручујем свим нашим пчеларима. Поступак испитивања је веома једноставан и може га извршити сваки пчелар. У ове сврхе, поседујем једну малу ручну сонду дужине 1 m којом вршим сондирање и узимање узорака са сваких 10 cm дубине. Међутим, за узорковање тла није баш нужно има-

ти ручну сонду и узорке са сваких 10 cm дубине. Довољно и сасвим је поуздано, на пример, ископати ашовом једну јamu дубине 30 cm и са дна јаме узети узорак тла за испитивање влажности и исти ставити у најлон врећицу и херметички је затворити (иста пластична врећица коју користимо за замрзиваче односно за паковање шећерно-медних погача). Количина (маса) узорка је у директној зависности од прецизности ваге на којој ћемо измерити природно влажан, односно осушен узорак. Ако можемо обезбедити вагу прецизности на 0,01 g, онда јеовољно око 50 g природно влажног узорка, а ако имамо бар кухињску вагу коју користе наше домаћице прецизности на 20 g, онда је потребно узети узорак масе 0,5–1 kg. Даљи поступак је следећи:

- 1) измерити природно влажан узорак и ту масу означимо са G_w ,
- 2) осушити узорак на температури мањој од 50 °C, најбоље у лабораторијској сушилици, а ако то не можемо обезбедити, онда на промајном и сеновитом месту (узорак претходно уситнити ради лакшег и бржег сушења) и након завршеног сушења до константне масе исту ћемо означити са G_s ,
- 3) још нам предстоји једноставно срачунање влажности по следећој формулам:

$$W = (G_w - G_s) / G_s \times 100(\%)$$

Поштујући граничне вредности водних константи и упоређујући исте са резултатом срачуунате вредности влажности тла доноси-мо закључак о избору парцеле према следећем критеријуму:

- ако је влажност тла до 13% услови су јако неповољни и боље је не селити на такву парцелу,
- ако је влажност тла у распону од 13–17% можемо се одселити на такву парцелу ако нијесмо пронашли бољу, али не очекујмо значајне приносе,
- ако је влажност тла у распону од 17–20% можемо очекивати осредње приносе или нешто боље, поготову ако се у наредних десетак дана прогнозира нешто падавина,
- ако је влажност тла у распону од 20–24%, одабрали смо праву парцелу и можемо очекивати значајније дневне уносе,
- ако је влажност тла у распону од 24–26% можемо очекивате осредње дневне уносе, а значајније ако не буде падавина у

наредних десетак дана или смањене ако буде још падавина у наредних десетак дана,

– ако је влажност тла већа од 26% услови су неповољни, могу се очекивати забаре-не површине и на такве парцеле не треба ићи.

Остали фактори

У време сунцокретове паше, уколико нисмо у близини речних токова или канала, обавезно морамо обезбедити нашим пчелама и квалитетно појило. Свежи сунцокретов нектар, без обзира колико садржи у себи влаге, није довољан да обезбеди довољне количине воде за живот пчелиње заједнице. Годинама примећујем да многе колеге о тоје не водеовољно рачуна и да су им поила углавном потпуно сува, а онда се пчеле са таквих пчелињака оријентишу и проналазе воду код оних пчелињака који су снабдевени појилом. Последице овакве непријатне ситуације су да један пчелар доноси вишеструко веће количине воде и за своје и за околне пчелињаке и постоји реална опасност прено-са пчелињих болести.

У време сунцокретове паше се завршава жетва пшенице. Некада смо били пресрећни када стрњике побеле од белог босиљка и наше пчеле још једном, у време или после сунцокрета, напуне медишта драгоценим товаром. На жалост, таквих година готово да више и нема, јер се стрњике одмах заоравају. То јесте проблем, али не и највећи. Много је гора ситуација када се стрњишта паље чиме се уништава и биљни и животињски свет (ова активност је Законом забрањена, али не знам да ли је ико икада због тога кажњен) и наши пчелињаци лако могу бити претворе-ни у прах и пепео. Треба настојати да пчелињак поставимо ван стрништа, а по могућно-стим да нам пчеле не прелеђу стрништа на путу до сунцокрета, јер у случају паљења стрништа многе излетнице буду захваћене пламеном.

Поред евидентних проблема, временске прилике које су претходиле цветању сунцокрета и самом почетку цветања су веома повољне. Очекујем добре приносе ове године на већем делу читаве Војводине. Зато искористимо прилику и омогућимо нашим пчелама још једно обиље нектара и полена.

Срећно и берићетно на сунцокретовој и ливадској паши!

ИМАЈТЕ СНАЖНА ПЧЕЛИЊА ДРУШТВА ТОКОМ ЦЕЛЕ ГОДИНЕ

Dr med. Родољуб Живадиновић, Ул. Стојана Јанићевића бр. 12, 18210 Житковац
(018) 846-734, (063) 860-8510, rodoljubz@nadlanu.com

Снага пчелиње заједнице зависи од невероватно великог броја фактора. Покушаћу да у овом тексту обрадим најважније факторе, како би свима постало јасно да је пчелиња заједница заправо једна целина у којој сви зупчаници морају да буду идеално изливени и подмазани како би функционисала перфектно.

Вредни подаци

Још је Јан Ђерзон (1878) показао да пчеле просечно живе најдуже 6 недеља, тј. од 4 до 7 недеља, или како каже од 30–52 дана. До ових података је дошао једноставно. Својим тамним домаћим пчелама је додао италијанску матицу, и посматрао темпо одумирања тамних пчела. Одлична метода за пчеларе аматере. Једино што Ђерзон није нагласио да ли је одстранио и сво легло од старе матице. Јер, ако није, последње њене пчеле су се

излегле 21 дан после уклањања матице, што би утврђени живот пчела скратило управо за 21 дан, и свело га на једну до 3–4 недеље. Лично не могу да верујем да Ђерзон није мислио на овако нешто, али пошто нема конкретних података, све је могуће. Ако је заиста уклонио и легло (што је крајње вероватно), онда је добио нешто дужи живот пчела од просечног, јер већи део радилица није гајио легло и лучио млеч више дана, што им је продужило живот за одређено време. Пошто није препоручљиво набављање италијанске матице у нашим условима, за сличне експерименте можемо да користимо жуту банатску пчелу.

Ваља знати да реално развиће медоносне пчеле не траје 21 дан, као што пише у књигама, већ између 19 и 23 дана (Steve Taber). Просечна дужина развоја пчеле је 20,5 дана. Постоје и генетске разлике између раса и сојева пчела, које се манифестишу мањим или већим разликама у дужини развоја пчеле у леглу.

N. Nikel и Armbruster су још пре другог светског рата обележавали пчеле бојом. Утврдили су да пчеле излегнуте у пролеће и током лета не живе дуже од 48 дана, док је половина обележених пчела инчезла већ после 24 дана! То је и период интензивних радова и развоја друштва, па се пчеле доста испрљају и зато краће живе.

Међутим, С. А. Поправко (1982) из бившег СССР-а је на основу анализе експериментата великолепног броја истраживача утврдио да дужина живота летњих (кратковечних) пчела не зависи значајно од расе и степена радне оптерећености (свега пар дана мање или више). Драстични утицај неког фактора на дужину живота пчела је утврдила Anna Maiorizio (1955) из Швајцарске, јер је показала да се дужина живота пчела увек нагло скраћује када су оне заузете интензивним одгојем ларви (продукцијом млеча) и расте када тих

радова нема, али наравно уз услов да је друштво снабдевено обилним количинама полена. Очигледан доказ за то је свакако два до три пута дужи живот пчела у друштвима без матице. Скраћивање живота пчела које гаје легло је сигурно у вези са утрошком липидно-протеинских залиха у телима пчела. Скраћење живота пчела је веће у друштвима која немају на располагању обиље полена, јер су пчеле тада принуђене да троше сопствене резерве. Зато поједињих година друштва уђу у зиму са солидном бројношћу, а изађу знатно ослабљена, ако током претходног августа и септембра наступи суша и савим тим недостатак полена. Периодом нестапиће полена можемо назвати и период касне зиме, непосредно пре почетка прве поленоносне паше, када су јесење залихе перге углавном утрошене, а свежег полена још увек нема. Зато је вишег него значајно у касно лето држати пчеле на подручју богатом поленоносном пашом, што је једини гаранција за обезбеђење богатих залиха перге које могу да дочекају прву пролећну поленску пашу.

Природа је чудо

Ако гледамо са еволуционистичког аспекта, доћи ћемо до интересантних закључака. Често сам се питao (сада ћу мало пре-

терати да бих био сликовит), зашто пчеле, које су овакве какве су данас већ 40 милиона година (преко двадесет пута дуже од постојања човека), а развијале су се бар 110 милиона година, нису створиле друштва од неколико стотина хиљада пчела, и доносиле на пашама по неколико тона меда?

Одговор је тешко дати, али покушајмо. Заобићи ћемо онај основни могући разлог – оптимално развијеном друштву никада није требала толика количина меда. Када је неко друштво „решило“ да повећа количину леѓла, скратио се живот пчела, због исцрпљивања лучењем млечи. Када је неко друштво „решило“ да смањи обим леѓла, дужина живота пчела се повећала. Та повремена генетска разноврсност и генетско „искакање“ из уobičajenog је од природе бивала кажњавана утапањем у заступљеније варијанте, па је сходно природним законима морала да се уједначи на најоптималнијем нивоу. Тај ниво подразумева да је еволуционо достигнуће дошло до стадијума који ми данас познајемо код пчела, који је природа прогласила најусклађенијим са вегетацијом и осталим факторима, и који се одржава већ 40 милиона година, иако су се клима и заступљеност разних биљака значајно више пута мењали у том периоду. Пчеле су, значи, достигле оптимум чим ништа значајније нису мењале тако дуги низ година.

А погледајмо човека! Настао је пре око 2 милиона година, и од тада до данас се непрекидно мења. Тек пре 50 000–60 000 година почeo је да личи на данашње људе (тада се, уједно, родио мушкирац чији су потомци апсолутно сви људи на планети данас), а пре само пар стотина година, у средњем веку, имао је мању запремину мозга него данас!

А усуђује се да сматра да може и треба да мења пчеле, уместо да их проучи и искористи њихове нагоне. Период у коме ми значајније утичемо на склоности пчела и њихове инстинкте, толико је мали и беззначајан, да се то речима не може описати. Крајње је време да се отрезнимо и да схватимо да се природом не може управљати, већ да јој се само може помагати или одмагати. Свака наша интервенција мора бити добро осмишљена, прецизна, краткотрајна, правовремена и поткована научним сазнањима, али пре свега мора бити у функцији природних законова.

Не треба заборавити ни то да на дужину живота пчела утиче и генетика. Још је Char-

les Mraz приметио да, у истим условима, у неким заједницама пчеле живе дуже, а у некима краће.

На основу својих истраживања, Крешак (1973) из бивше Чехословачке тврди да дужина живота пчела не зависи од количине извршених радова, већ од тога како су неговане и хранење за време развоја, док су биле ларве. Ово се савршено поклапа са ставовима које су заузели Anna Maurizio и С. А. Поправко. Одгајивачиће легла су младе пчеле, чије су мандибуларне жлезде максимално развијене од петог до петнаестог дана живота када из њих луче храну (млеч) за ларве. Одгајивачица легла спушта главу у ћелију, обавља инспекцију од 2 до 20 секунди, и онда вилицама врши мешање секрета мандибуларне и хипофарингеалне жлезде којима храни ларву, тј. одлаже храну на зид или дно ћелије са ларвом (Lesley J. Goodman, 1998).

Vorst и Jakobs (пре 1980) из Белгије су утврдили да пчеле дуже живе ако се хране пергом, него свежим поленом, што потврђује вредност богатих резерви перге у касну зиму и рано пролеће. Према њима, исто важи и за пчеле заражене ноземозом. Ипак, пчеле прво троше управо унети полен, а пергу остављају за ситуације када нема полена из природе. То потврђује и Colin G. Butler (1949) из Енглеске који је у независном експерименту такође утврдио да пчеле заражене ноземозом дуже живе ако се хране пергом, него свеже унетим цветним прахом леске.

Свакако да је битна и нега пчела одмах након извођења. Јер, у прва три до четири дана живота, младе пчеле бивају хранење од старијих путем трофилаксе (Lesley J. Goodman, 1998). Те младе радилице добијају мед, мало нектара и можда нешто мало млеча за ларве, али је и исхрана поленом јако битна у првих седам дана због правилног развоја жлезди, а смањује се количински тек од осмог до десетог дана живота (Lesley J. Goodman, 1998). У првих пет дана живота негуватељице легла хране и трутове мешавином млеча за легло, полена и меда.

Највећи број пчела се налази у кошници пет недеља након појаве цветног праха у природи (ако су повољне климатске прилике, а у просеку нешто касније), а количина одгајеног легла у том периоду директно одговара количини залиха полена у гнезду.

Кад смо већ код полена, треба нагласити на основу свега наведеног, да је изузетно ва-

жно пронаћи пчелама терен са богатом поленом пашом. Недостатак перге у касну зиму и рано пролеће, веома неповољно утиче на пчелиње друштво. У литератури се може наћи подatak да у недостатку перге, пчеле могу да негују легло користећи залихе беланчевина (протеина) из свог организма свега 15 дана.

Пресудна улога полена

Према Г. Д. Билапу (1990), просечно пчелиње друштво годишње троши 20 kg перге, а врло јаке заједнице и до 35 kg. Thomas D. Seeley (1996) тврди да се годишња потрошња у просеку своди на 20 kg полена и око 60 kg меда, у условима северних крајева Америке. Амерички научник L. Standifer (1980) тврди да јака пчелиња друштва годишње утроше 45,3 kg поленовог праха. Полен је главни извор беланчевина (протеина) за пчеле. Када се пчела излеже из легла, у њеном организму расте ниво протеина, па се сматра да пораст нивоа протеина указује на раст и развој пчеле, тј. да представља мерило раста (M. Haydak). Развијају се јдрелне (најразвијеније од 6–10. дана), воштане и друге жлезде, расте масно ткиво. Још је Schtraus (1911) показао да одрасле пчеле имају већу количину азота у телу него тек излежене. M. Haydak (1933, 1934) је испитивао промене масе пчела и количине азота, посебно у глави, грудном кошу и пределу стомака. Показао је да пчеле старе пет дана,

у поређењу са тек излеженим, имају више азота у глави за 92%, грудима 37,5%, а у стомаку за 76%. За све то је заслужна оптимална обезбеђеност заједнице поленом. Ни од 8. до 10. дана није смањена потреба пчела за цветним прахом. Тек старијим пчелама су довољни само угљени хидрати за одржавање животне енергије. За варење полена пчелама је потребна температура изнад 30 °C. При нижим температурима, варење није потпуно (Грешновски, 1967). У већини случајева пчеле не користе полен пре него што га конзервирају у сађу. Поленов прах по F. A. Robinson-у садржи више привлачних материја за пчеле које сакупљају полен, пре свега масне киселине и етар летеина. Н. Г. Билаш (2003) и Hopkins (1969) тврде да је најпривлачнија окта—дека—транс—2-, цис—9—, цис—12—триенска киселина. Ова киселина чини чак 35% киселе зоне масних киселина у полену детелине које утичу на већу привлач-

ност за пчеле (ту спадају још и миристинска, палмитинска, олеинска, линолна и линолеинска киселина). Миристинска киселина доминира у полену сунцокрета (Farag, 1978). Дефинитивно је потврђено да је арома полена која привлачи пчеле смештена у његовим липидним компонентама (Dobson, 1988), а показало се да те компоненте имају антимицробна својства (J. Morris, 1979). Важност привлачних материја је утврдио и L. Standifer приликом експериментисања са заменама полена. Показало се да је пчелама хранљивост била много мање важна приликом конзумирања, од привлачности коју је истраживач мењао променом удела полена у смеси са неком од његових замена. Тако је утврђено да се најбољи резултати постижу ако у смеси има бар 20% полена. Због истог разлога, примећено је и слабије узимање квасца у односу на полен за 3–4 пута (Натаља Григор'евна Билаш, 2003). У сваком случају, замене полена се додају само у крајњој нужди, јер су све од реда на овај или онај начин, мање или више, заправо штетне за пчеле. Та штетност се најбоље манифестије чудним абнормалностима на поклопљеном леглу, али и приликом одгоја матица, када због додавања сојиног брашна део матица може и да угине у матичњацима (Steve Taber, C. L. Farrag), али остаје чињеница да друштва која у пролеће конзумирају погаче са сојиним брашном и поленом дају фантастичне резултате (C. L. Farrag), само треба имати на уму да је Farrag препоручивао пога-

че са три (!) дела полена и једним делом сојиног брашна. Очигледно да заслуге припадају пре свега полену. Steve Taber не препоручује давање пчелама ни млека у праху. Он је неколико година вршио истраживања тражећи адекватну замену за полен, али како сам каже, сви експерименти су се завршили неуспехом, и ништа није објавио. Често се као замена полена користи и квасац, али је утврђено (Натаља Григор'евна Билаш, 2003), да се протеини из перге користе и за одгајање легла и за стварање резерви у телу пчеле, док се протеини из квасца највећим делом користе само за стварање резерви у пчелама. Према руским истраживањима, за гајење 10 000 пчела (око 1 kg) потребно је од 894 до 1 080 грама поленовог праха, што се савршено слаже и са Farrag-овом тврђњом још из 1966. године да се за одгајање 4 500 пчела утроши око 500 g полена. Једино Ладислав Севчик (1975) тврди да је за одгајање 7 пчела потребан 1 g полена (за 10 000 пчела чак 1 428 g полена). Просечно друштво годишње за легло утроши 16,6 kg перге (15–28 kg). За успешно одгајање само зимских пчела потребно је просечно 5,5 kg перге (3–7 kg). Јачина пчелињег друштва у пролеће и ефективност искоришћавања раних пролећних паша се увећавају пропорционално залихама перге у кошници. C. L. Farrag (1960) је препоручивао да заједница у зиму уђе са најмање 2,5 рама перге Фарапове мере, или 3 000 cm² перге. Заједница са оптималним залихама перге одгајају за 27,4% више легла и дају до 40% више меда од друштава која немају адекватне залихе. Ако нема довољних залиха полена, пчеле обустављају одгајање трутова, јер они за развој троше пет пута више хране него ларве радилица. Један килограм трутова током живота поједе и 15–20 kg меда. Трутови, којима је због недостатка полена, у првој недељи живота ускраћена протеинска исхрана, касније нису продуктовали довољну количину сперме. Зато, масовно одгајање трутовског легла указује на добру опскрбљеност друштва поленом. Ако перге нема довољно у кошници, рађају се радилице са слабије развијеним хипофарингеалним жлездама, што узрокује неквалитетније и недовољно храњење ларви, али и умањену способност прераде нектара у мед, због ранијег престанка рада ових жлезда. Количина млеча у ћелијама са тродневним ларвама је код друштава са довољним залихама перге за 308% (9,8 mg према 2,4 mg) већа него код заједница са дефици-

Све је више пчелара који гаје фаселију тако да цвета у време одгајања зимских пчела, како би се одгајиле квалитетније генерације

том перге, маса тродневних ларви за 39,8% (14,4 mg према 10,3 mg), маса једнодневних пчела за 8,6% (115,9 mg према 106,7 mg), а дужина рилице за 2,8% (7,3 mm према 7,1 mm). Дефицит поленовог праха утиче и на развијеност жлезда које луче восак, као и на развој масног ткива, што свеукупно доводи до мањег лучења воска. Тежина обе грудвице полена је од 8–20 mg, просечно 11–12 mg, и за њих пчела обично обиђе око 500 цветова. Пчеле сакупљају крупне грудвице 61 минут, средње 62, а ситне 63 минута. Значи да за сваку троше једнако време, али је ефикасност различита јер зависи од много фактора, количине полена у цветовима, његове лепљивости. Величина грудвица је обрнуто пропорционална јачини ветра. Једна ћелија саћа садржи просечно 140 mg перге (од 101–175 mg). Килограм перге заузима око

7 000 ћелија. Пчеле никада не пуне ћелије пергом до самог врха, већ она заузима просечно 57% запремине ћелије (од 36–77%). Разлог лежи у чињеници да пчела за сабирање грудвица полена мора да има ослонац у ћелији. Површински слој перге која се припрема за дуже чување, пчеле натапају медом. Током паша, пчеле такве ћелије радо допуњују медом и поклапају. Рам са пергом лошије проводи топлоту од саћа са медом за 40,9%, а од празног саћа за 59,3%. Већина пчела сакупља или нектар или полен. Само на оскудним пашама, пчеле сакупљају оба ресурса. Највећи подстицај пчелама за сакупљање полена представља број ћелија са ларвама у леглу, или другим речима, број гладних уста. Пчеле дневно унесу 1 g полена на 62–90 ларви, просечно 77,6. Ако у заједници немаовољно поленовог праха, пчеле при градњи саћа троше два пута више меда, него кад полена има у изобиљу. Пчеле које у исхрани не користе оптималне количине полена, живе краће, мање су отпорне на болести, ток болести је тежи, слабије је прежи-

Најредни ћелари у вештачку исхрану ћела обавезно додају и полен. Најбоље је да је сакупљен на скромном ћелињаку, на горњим леђима, како би се умањила могућност преноса болести.

вљавање на ниским температурама. L. Borntus (1985) је установио да су током зиме прво страдале оне пчеле које у превима нису имале остатке несварених зrnaца полена. Другим речима, то су пчеле које нису имале приступ залихама перге. У контролисаном експерименту је утврђено да су пчеле којима је у оброке додаван и полен, живеле два пута дуже него пчеле којима је потпуно ускраћен полен. Годинама се поставља питање адекватне замене полена. Anna Maurizio (1949, 1950, 1951) је испитивала дејство сојиног брашна и његових обезмашћених фабриката, млека у праху и квасца на младе пчеле. После 25–28 дана контролисане исхране овим материјама измешаних са 2, 5, 10 или 20%-им медним тестом (2 дела меда на 5 делова шећера у праху), контролисано је стање ждрелних жлезда, масног ткива и других параметара.

Утврђено је да ниједна замена не достиже дејство полена. Према овом и другим експериментима, утврђено је да пчеле не могу да гаје легло дуже од две недеље само на сојином брашну, ако немају на располагању и полен. Зато је Farrag вршио експерименте, и утврдио да се солидни резултати са сојиним брашном могу постићи тек ако му се дода бар 25% поленовог праха. Али је много касније и сам изјавио да сојино брашно може дати и неке нежељене ефекте на развој леѓла. Зато се препоручује, када је известан природни дефицит у поленској паши а резерве у кошници су исцрпљене, прихрана унапред прикупљеним поленом. То додуше може имати и негативне последице (према Steve Taber-у могуће је заражавање друштва америчком трулежи легла, ако је полен сакупљен од друштава која имају латентну или манифестну болест). Треба водити рачуна да полен буде добро осушен, јер ако садржи више од 6% воде, почеће да ферментише у складишту (Campus, 2003). Када се полен сакупи у хватачу, садржи 20–30% воде, па је за-

то, као и због високог садржаја протеина веома погодан за развој микроорганизама (Стефан Богданов, 2003). Поједини пчелари га замрзавају неосушеног, сматрајући да тако очувају већи део његове хранљиве вредности него код сушења, што није до краја потврђено, мада звучи веома логично. Чак постоје руски подаци да замрзнути полен уопште не убрзава развој пчелиње заједнице. Поред тога, постоје и биљке које не дају доовољно квалитетан полен за пчеле. Рецимо, у полену маслачка недостају две незаменљиве аминокиселине. Затим, у САД је утврђено да пчеле које целог живота конзумирају само полен од уљане репице живе од 48% до 65% дуже него оне чији је извор протеина чинио искључиво полен од сунцокрета, што га чини дефицитарном храном за пчеле. Из свега овога је доволно извући закључак да је за пчеле најбоља протеинска исхрана заједничко мешавина полена од различних врста биљака.

Снага друштава

Број пчела у друштву се најлакше утврђује мерењем свих пчела на ваги. Из кошнице вадимо сваки рам и све пчеле са њега стресамо у кутију, коју касније меримо. Зна се да је пчелиња маса просечно око 100 mg, док dr Ralph Büchler (2003) тврди да је маса већа у друштвима која нису искриљивана вештачком храном и вароом, у којима се пчела излеже са 140 mg, цитирајући тако Schneider-a (1987). Маса излежене пчеле зависи и од старости саћа. Млада пчела излежена из црног саћа је по Г. Д. Билашу, В. И. Лебедеву и Н. И. Кривцову, мања од своје вршњакиње изведене из светлог саћа за 13,1%. По њима је средња маса пчеле излежене из светлог саћа 123 mg, а из црног само 106 mg. Међутим, пчела са старењем губи на маси. То значи да у 1 kg пчела има око 10 000 јединки. Значи, број 10 000 помножимо са измереном масом пчела израженом у килограмима, и приближно добијемо укупан број пчела.

Ипак, најпрецизније утврђивање броја пчела у друштву је њихово пребројавање. Технички гледано, то је скоро немогуће одрадити, осим ако убијемо пчеле отровним гасом. Али, уз помоћ одређене алатуре, бројање је веома прецизно. Стресене пчеле сместимо у једну кутију од зидова непрозирних за светлост. Кутија има отвор на који се

угради апарат за пребројавање броја пролазака (counter). Матицу смо пре стресања ставили у кавез, а кавез у кутију од жичане мреже, коју прислањамо на отвор. Палимо јако светло иза кавеза са матицом, и та два стимулуса ће натерати све пчеле да пређу из мрачне кутије у светлу, код матице. Апарат ће одредити наш посао.

Неко ће се сигурно запитати зашто уопште треба да нас интересује колико пчела има у друштву. У пракси професионалаца то је заиста небитно, али само на први поглед. Они не би ни постали професионалци да пчелињу биологију не знају до детаља, и да им у сваком тренутку није јасно шта се догађа у кошници. Ево само неколико примера важних за праксу. Словеначки мајстор пчеларства Франц Презель (2003) јасно дефинише неке односе броја пчела и простора кошнице. По њему, развој пчела је најбољи, када у друштву има 300–400 пчела на литар запремине кошнице. За идеално доношење меда сматра заједницу која има 400–480 пчела на литар запремине кошнице. Ако пчела има више, наводи да може доћи до појаве ројевог нагона. Поменути број пчела се може изразити и кроз запоседнутост рамова. Друштво добро поседа кошницу када је на једном квадратном дециметру површине саћа просечно 125 пчела, или 1 250 пчела по једној страни LP рама стандардне мере. То је последњи час када морамо да повећамо запремину кошнице додавањем нових наставака, и спречимо пренасељеност и могућу појаву ројевог нагона. Код настављача он препоручује следећу методу одређивања тренутка додавања нових наставака. Када подигнемо горњи наставак (мисли се на LP и Фарар кошницу), и видимо да пчеле прекријаву сатоноше свих рамова, време је за додавање новог наставка. Господин Франц напомиње још нешто интересантно, чему у овом делу књиге можда није место, али је важно споменути. Он критикује често отварање кошнице напомињући да један преглед у сред јаке паше, тог дана смањује унос за најмање 1 kg, али и омета матицу у залегању.

Оптимална снага пчелиње заједнице

Утврдили смо да друштва нису онако бројна како смо то до сада читали у разним књигама. Међутим, наука је отишла и даље. Доказано је да постоји оптимална снага пчелиње заједнице при којој она донесе највише

меда по једном килограму својих пчела. Ако би снага била већа или мања од оптималне, смањио би се принос по килограму пчела.

Према томе, пчелар увек мора да се труди да има заједнице оптималне снаге, како не би улагao у формирање енормно јаких друштава, јер би тако на јединицу масе пчела добио мање меда.

Цитирајемо овом приликом Г. Ф. Таранова: „*Познато је да медобрање ћелиних друштава расице с повећањем броја ћела у заједници. Истовремено расице количина сакупљеног меда на јединицу живе масе ћела. Но, то повећање није неограничено. Експерименти формирања екстрира јаких друштава, помоћу обједињавања више друштава, на пример од 8–9 kg ћела, показали су да она сакупљају на јединицу живе масе, а често и то друштву, значи мање меда, него јака друштва која су достигла природну јачину од 6–7 kg ћела. У вештачки формираним екстрира јаким друштвима се нарушају природна равнотежа. Због обиља ћела излетешица, ћеле приматељише нектара не могу брзо да примије принесени нектар, прикупљене су да однесу у гнездо на знанија раслојања. Све то снижава интензитет сакупљања и његову прераду, што у резултату даје мање меда. Према томе, постоји оптимална снага ћелиних друштава, при којој на јединицу живе масе ћела, а и целом друштву, ћеле сакупљају највећу количину меда. Како смањење, тако и повећање снаге друштава, умањује ефикасност рада ћела.*“

У књизи Продуктј пчеловодства, В. И. Лебедев каже: „...*познато је, да при повећању масе ћела до 5 kg, количина сабраног нектара повећава се не само то друштву (као последица већег броја ћела), већ и на јединицу живе масе ћела (као последица високо квалитетног радија способног сасијава друштава). При већој количини ћела у друштву (8–10 kg), његова производивност на 1 kg ћела се смањује. Тако је експерименталним путем утврђено да у поређењу на 1 kg ћела, производивност ћелиних друштава, која су у просеку имала 4,4 kg ћела, била је за 33% већа од слабијих друштава (масе 3,5 kg) и за чак 62% већа у односу на веома јака друштава (масе 7 kg).*“

Професор Слободан Милорадовић (1997), израчунao је на основу горњих података следећу фрапантну истину. Ако би друштво од 7 kg донело 21 kg меда, друштво од

4,4 kg би сакупило 21,384 kg меда, или чак нешто мало више од заједнице која је од њега јача 1,5 пута!

Што се тиче зимовања, А. С. Яковлев (1971) је утврдио да је оптимална снага узимљене заједнице у границама од 9 до 11 улица пчела, код средњеруске расе пчела.

И В. И. Лебедев и А. И. Торопцев (1998) тврде да је зимски биолошки оптимум средњеруске расе пчела скоро управо толики, од 9 до 12 улица пчела, и при тој снази заједнице троше најмање хране по јединици пчела. Смањење или повећање броја пчела, доводи до наглог пораста потрошње. Максимална потрошња хране по јединици пчела је код друштава снаге 4–5 улица.

Интересантно је да В. И. Лебедев и А. И. Торопцев (1998) наводе и да друштва средњеруске расе у зиму треба да уђу са не мање од 2 kg пчела, чemu по њима одговарају заједнице са 8–9 улица пчела. Затим наводе да искусији пчелари припремају за зиму друштва са не мање од 2,5 kg пчела (10–11 улица).

Лично сматрам, на основу искуства и одређених сазнања, да је код наше крањске расе оријентациона оптимална снага током зиме нешто мања, од 7 до 9 улица пчела (или боље речено, пчеле у 7–9 улица). Али, у нашим условима, ту снагу достижу само она једноматична друштва која се припремају за зиму у присуству солидне паше у августу и почетком септембра.

Dr Himer (1924) из Института за пчеларство у Ерлангену (Немачка) је утврдио да у тамошњим условима друштво нормалне јачине запоседа 5–6 улица, а да пречник клубете износи око 20 cm.

Сматра се да зимско угинуће пчела гледано у односу на број пчела почетком новембра, не сме бити веће од 10%.

Закључак

Према свему наведеном, може се закључити да се уз доста знања може далеко стићи у пчеларству, али и да није све тако једноставно као што изгледа. Јер, јака друштва се стварају целе године. И најмања грешка се реперкутује негативно кроз више наредних месеци.

Најомена: Текст је представља извод из ауторове књиге у претпреми „Нове методе пчеларства“, која излази из штампе крајем 2008. године, и поклон је читаоцима од досадашњег уредника

Из текстија прејед вами можете извући важне закључке, како би предстојеће зимовање учинили што квалитетнијим и како би оно пропишло без већих ризика. Текст је веома поучан и предлажемо вам да га се сећате у свакој тешкој зими, како не би сироводили неке беспоштевене и скупе постапке на вашим пчелињацима.

ПОТРОШЊА ХРАНЕ ЗА 130 ЗИМСКИХ ДАНА

(ОД 21. ОКТОБРА 2006. ДО 1. МАРТА 2007)

Dipl. ing. Мирко Вилус
Ул. Радоја Крстића 37/I-12
37240 Трстеник
(037) 712-177, (064) 296-03-15
vilus.ts@gmail.com

Касна јесен 2006. године и прва половина зиме 2007. године били су изузетно топли. Пчеле су скоро свакодневно излазиле из кошница. Многи пчелари су били у страху да су пчеле летећи потрошиле велику количину хране и да им прети глад. Због тога је настало „јурњава“ за погачама. Да ли је то било потребно?

Позната је чињеница да пчеле троше најмање хране када су без легла и када је просечна спољна температура између -5°C и $+10^{\circ}\text{C}$. Због тога ћемо најпре посматрати потрошњу хране у периоду од 21. X 2006. до 1. II 2007. (102 дана), тј. у периоду кад није било легла или га је било мало. У том временском интервалу просечна дневна температура је била близу наведене горње границе.

Истраживања су показала да је у наведеном температурном интервалу, потрошња хране, осим што је најмања, она и подједнако. То значи и да је просечна температура у периоду октобар–фебруар била нижа за 5°C до 10°C од овогодишње, она не би била нижа од 0°C , па би и тада потрошња хране била слична измереној.

Кад је температура нижа од $+12^{\circ}\text{C}$ пчеле не напуштају клубе, већ храну троше само за грејање клубета, тј. свог организма, ради одржавања истог у животу. Када је топлије и пчеле излеђу из кошнице, укупна тренутна потрошња хране (енергије) се дели на потребну енергију за грејање и погонску енергију за летење. Што је топлије, мање се троши на грејање, а више као погонска енергија за летење и обратно.

Ради лакшег упоређивања са стањем на другим пчелињацима изнећу основне податке о мом пчелињаку. Лоциран је у подножју Гоча на надморској висини нешто већој од

300 м. Вегетација, по мојој оцени, касни 2–3 дана за просечним стањем вегетације на десној обали Западне Мораве на потезу Краљево–Крушевац.

Више од 20 година мерим једноставном вагом тежину свих кошница, осим ројева. Тако у сваком тренутку имам увид у стање са храном и уносом у току целе сезоне. Последње мерење у 2006. години је извршено 21. X (табела 1, колона 2), а прво у 2007. години 1. II (колона 5). Почетне залихе хране су приказане у колони 4. Лако се може уочити да се залихе хране по друштвима значајно разликују и да су у неким случајевима превелике. Код свих кошница са мањом и већом количином хране најбитније је да је има доволно на правом месту, на рамовима на којима се формира клубе. Број рамова у кошницама ЛР је већи од броја који обично остављам.

Пошто сам накнадно, тек крајем јануара, закључио да би мерења потрошње хране могла послужити за малу анализу, јер су у касну јесен и у току зиме температуре биле неубичајено високе, установио сам да нисам новим мерењем регистровао промену тежине код 3+3 кошнице, код којих сам после 21. X одузимао рамове – додавао храну. Због тога су те кошнице у првом делу анализе исключене из узорка.

Измерене тежине 1. II приказане су у колони 5. У колони 6 приказана је укупна потрошња у сваком друштву за 102 дана. Колона 7 приказује залихе у тренутку мерења.

Анализа резултата је приказана у табели 2. Друштва су груписана по потрошњи хране. Из већ наведених разлога у овом делу анализе искључене су 3 кошнице „без потрошње“ и 3 са „потрошњом“ од 5 kg (колона 2). У узорку су остала 22 друштва.

Табела 1: ЈР кошнице

Рб. кошница	21. X 2006.			1. II 2007.			1. III 2007.			Укупна разлика од 21. X до 1. III (kg)
	Укупна тежина кошнице (kg)	Залиха хране (kg)	Укупно рамова у кошници	Укупна тежина (kg)	Потрошња хране од 21. X до 1. II (kg)	Залиха хране (kg)	Укупна тежина (kg)	Потрошња хране од 1. II до 1. III (kg)	Залиха хране (kg)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	46	20	16	46	0	20	46	0	20	0
2	44	18	16	42	-2	16	40	-2	14	-4
3	46	20	16	46	0	20	4	-2	18	-2
4	41	15	15	38	-3	12	38	0	12	-3
5	51	25	16	47	-4	21	46	-1	20	-5
6	48	22	16	45	-3	19	46	+1	20	-2
7	44	18	14	39	-5	13	38	-1	12	-6
8	48	22	16	46	-2	20	44	-2	18	-4
9	42	16	14	40	-2	14	40	0	14	-2
10	44	18	16	41	-3	15	41	0	15	-3
11	42	16	15	39	-3	13	38	-1	12	-4
12	40,5	14,5	15	38,5	-2	12,5	37,5	-1	11,5	-3
13	42	16	15	42	0	16	40	-2	14	-2
14	43	17	16	41	-2	15	40	-1	14	-3
15	41	15	15	38	-3	12	38	0	12	-3
16	49	23	14	45	-4	19	44	-1	18	-5
17	50	24	16	48	-2	22	50	+2	22	0
18	42,5	16,5	14	40,5	-2	14,5	38,5	-2	12,5	-4
19	47	21	16	44	-3	18	43	-1	17	-4
20	51	25	15	49	-2	23	47	-2	21	-4
21	45	19	15	43	-2	17	42	-1	16	-3

Табела 1: ДБ кошнице

22	40	20	9	39	-1	19	38	-1	18	-2
23	34	14	7	33	-1	13	34	+1	14	0
24	46	22	8	41	-5	17	40	-1	16	-6
25	45,5	23,5	7	43,5	-2	21,5	42,5	-1	20,5	-3
26	41	21	8	36	-5	16	35	-1	15	-6
27	42	22	9	40	-2	20	39	-1	19	-3
28	34	14	7	32	-2	12	34	+2	14	0

Колона 4 показује да је највише друштава, 12 или 54,5% потрошило приближно 2 kg хране, или око 20 g дневно (колона 6). Затим, 6 друштава, или 27,5% је потрошило приближно по 3 kg хране или по 30 g дневно. Ове две групе чине 82% друштава из анализа. То потврђује чињеницу и тврдњу познатих стручњака да пчеле у нашим континенталним средњевропским условима, независно од високих јесењих и зимских температура „одспавају свој доста дуги сан“, са просечном дневном потрошњом меда која не прелази 30 g.

У колони 7 су приказане залихе меда на дан мерења. Када се анализирају колоне 6 и 7 види се да потрошња није у функционалној вези са укупном количином хране у кошници, што потврђује чињеницу да у току „миривања“ није битно колико укупно има хране у кошници, већ да ли је има доволно на

правом месту (на рамовима које обухвата клубе).

Фебруар је прошао без прихрањивања друштава.

Треће мерење је извршено 1. III (130 дана после јесењег). Резултати су приказани у табели 1, колоне 8, 9 и 10.

У току фебруара, посебно у време цветања леске, на мом пчелињаку је било солидног уноса. Поред тога, регистрован је значајан пад тежине кошнице. Из колоне 9 се види да је код 19 друштава потрошња хране била већа од уноса. За то време, 5 друштава је потрошило онолико колико је унело, док су 4 друштва повећала залихе хране. Значајан пораст потрошње је очекиван, јер је контролом стања у кошницама утврђено да легла има на 3 до 5 рамова. Упоређивањем колона 9 и 6 лако се уочава да претходна, зимска потрошња (фаза „миривања“) није предодредила „буђење“ друштава и темпо развоја.

Табела 2

Група/ Редни број	Потрошња хране (kg)	Укупно кошница		%	Дневна потрошња (g)	Залихе по групи (kg)
		Мерено	За анализу			
1	2	3	4	5	6	7
1	0	3	1	1	/	20,7
2	1	2	2	9	×10	16,5
3	2	12	12	54,5	×20	17,5
4	3	6	6	27,5	×30	15
5	4	2	2	9	×40	20,5
6	5	3	1	1	/	16,6

Упоређивањем колона 10 и 9 са 7 и 6 види се да и овде укупна количина хране није најбитнија за пролећни старт. На величину легла и брзину развоја битно утичу други фактори као: матица, квалитет хране и да ли је има увек довољно на правом месту.

Укупна разлика тежина кошница 21. X / 1. III приказана је у колони 11. Ако се искључе кошнице под редним бројевима 1, 3, 7, 13, 24 и 26 из раније наведених разлога, онда долазимо до просечне разлике у тежинама од приближно 3 kg (60/22). Да је зима била оптра и дуга, ова разлика би била већа, јер би изостао фебруарски унос, док пчеле са леглом никада не касне много. Када

је врло хладна зима развој легла почине најкасније 20. јануара. Колона 10 показује да би залихе хране код неких друштава и у случају јаке и дуге зиме биле превелике. Непотребни рамови са храном и без хране ометају циркулацију ваздуха, сметају код додавања рамова са сатним основама итд. Право решење је можда то да се код узимања вишак рамова избаци из кошнице.

Према томе, ако је у јесен све урађено како треба, а ту спада и врло ефикасан поступак организовања самозаштите друштава од оса, туђих пчела и мува (заштита од плачке), што пчеле не могу саве без пчелара, нема никаквих разлога за панику ни у зимама када је била претходна. А судећи према глобалним очекивањима метеоролога, биће све више топлих зима.

Пре читања овој текста, препоручујемо вам да, ради комилетне информације, обавезно прочитате текст истог аутора у Пчелару за април 2006. године на страни 164, под насловом „Наука говори, природа подсећа“. Текст разматра искуству ову тему и у њему се можеће упознати са основним постулатима теорије о мањим ћелијама саћа.

ЕНИГМА ЗВАНА ВЕЛИЧИНА ЋЕЛИЈЕ

Милан Јовановић

ул. Радоја Крстића бр. 37/16
37240 Трстеник
(063) 8325-970, (037) 713-335
www.apairyum.co.yu, apairyum@ptt.yu

Већ више година траје дилема да ли величина ћелије саћа утиче на репродукцију вароја. Нека испитивања су одбацила тврдњу да се у мањој ћелији вароја мање размножава (Ting Zhou, Zachary Huang, Jun Yao, Qiang Wang, S. H. Huang, 2005), али са друге стране они који користе мање ћелије тврде да заједнице и даље успешно преживљавају без употребе хемије. Можда је све то заиста тако, али су одговор и објашњење ове дилеме мало другачији. Уосталом, за адекватан закључак потребна су дужа и свеобухватнија испитивања.

У овом тексту прочитаћете искуства неких комерцијалних пчелара који већ више година користе мање ћелије, као и друге претпоставке које можда дају одговор зашто они њихове заједнице не третирају.

Sharon Labchuk (Prince Edward Island) каже да од кад користи природну величину ћелија, заједнице не третира ни са чим и нема проблема са варојом и акарозом. Каже да су се и излазак пчеле и период поклопљеног легла скратили за по један дан.

Dr Eric H. Ericson (Tucson, Аризона, САД) на основу вишегодишњег искуства

тврди да заједнице много боље преживљавају на ћелијама 5,1 mm, за разлику од оних на 5,45 mm. Он мисли да је кренуо једним исправњим путем и да мања ћелија успорава репродукцију вароја.

Dee Lusby (Tucson, Аризона, САД) такође тврди да се варој губи у магли званој 4,9 mm и даје опширење објашњење зашто је то тако. Први аргумент је тај да пре „вештачког увећања саћа“ од стране пчелара и произвођача сатних основа, проблем варој и других секундарних болести уопште није постојао, али она каже и да је величина ћелије само једна трећина проблема.

Једну трећину проблема представља и исхрана тј. вештачка храна која је неадекватна и која је стрес за сваки организам услед чега долази до пада имунитета после чега организам постаје плен болести и паразита.

Гајење пчела које није усклађено са природним окружењем је такође једна трећина проблема. Dee каже да се ниједан од ових проблема не може решавати сам, без решавања друга два проблема.

Dee наводи и да се вештачким увећањем саћа створио „псевдо ефекат“, тј. величина радиличке ћелије се приближила величини трутовске ћелије па је женка варој видела пчелу радилицу као још једну врсту хране.

Код Apis ceranae све је усмерено на мали број трутовских ћелија које оне производе и веома је мали број радиличких ћелија које су нападнуте варојом. Што су ћелије мање, то је већа густина легла на раму (слика 1), температура је већа и компактнија, а све то смањује време развоја пчелиње ларве и умањује могућности за потпуни развој вароја. Dee каже да се током уноса нектара у периоду активне сезоне период развоја радиличке ларве скраћује и до 24 часа (потреба објасниши млађим пчеларима да је показано да гро вароја симче његовију у последњим стадијумима развоја пчеле у лежлу, а ако се време које лутика пчеле проводи у поклоњеном лежлу скраћи, онда са њелом излази мањи број вароја које су још сазревле да мозгу остварити поштомство у наредном периоду – напомена

ВЕЛИЧИНА ЋЕЛИЈЕ	ДЕБЉИНА ЋЕЛИЈЕ
5.555 mm	22.60 mm
5.375 mm	22.20 mm
5.210 mm	21.80 mm
5.060 mm	21.40 mm
4.925 mm	21.00 mm
4.805 mm	20.60 mm
4.700 mm	20.20 mm

(ABC XYZ of Bee Culture 1945, page 126)

Слика 1

урдника). Такође каже да имамо и више радилица за додатне послове па и за посао чишћења ћелија.

Мање пчеле се боље уклапају у биљни свет који човек још увек није потпуно хибридизовао, што повољно утиче и на сакупљање нектара. Пчеле доносе разноврснији полен што се види по опсегу боја полена који се уноси у друштво.

Thomas Kober (Немачка) је стартовао са мањим ћелијама 2002. године. Око

20 заједница је ушло у зиму са већим ћелијама и наравно, те заједнице су третиране. У пролеће 2003. године страдао је један број заједница са већим ћелијама, али то је била година са високим зимским губицима у целој Европи. Заједнице са мањим ћелијама се развијају боље и брже без икаквог третмана, и он мисли да је ипак кренуо правим путем.

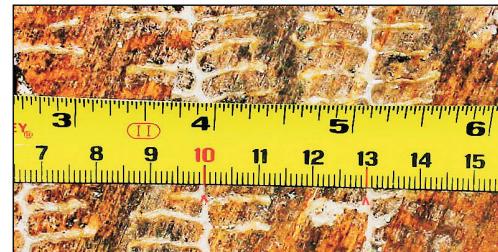
Michael Bush (Небраска, САД) такође наводи позитивна искуства са мањим ћелијама и он каже да је у опсервираној кошници посматрањем утврдио да је период развоја пчеле радилице на ћелијама од 4,95 mm, краћи. Он каже да се ћелије затварају 8 дана након полагања јаја, а да пчеле излазе из ћелије након 19 дана од полагања јаја.

Он дugo година посматра пчеле у природном станишту и каже да до сада никада није уочио величину ћелије од 5,4 mm коју је свет прихватио као „стандартну“. У природи је тај опсег углавном од 4,6 mm до 5,1 mm, а највише заступљене величине су 4,7 mm и 4,8 mm.

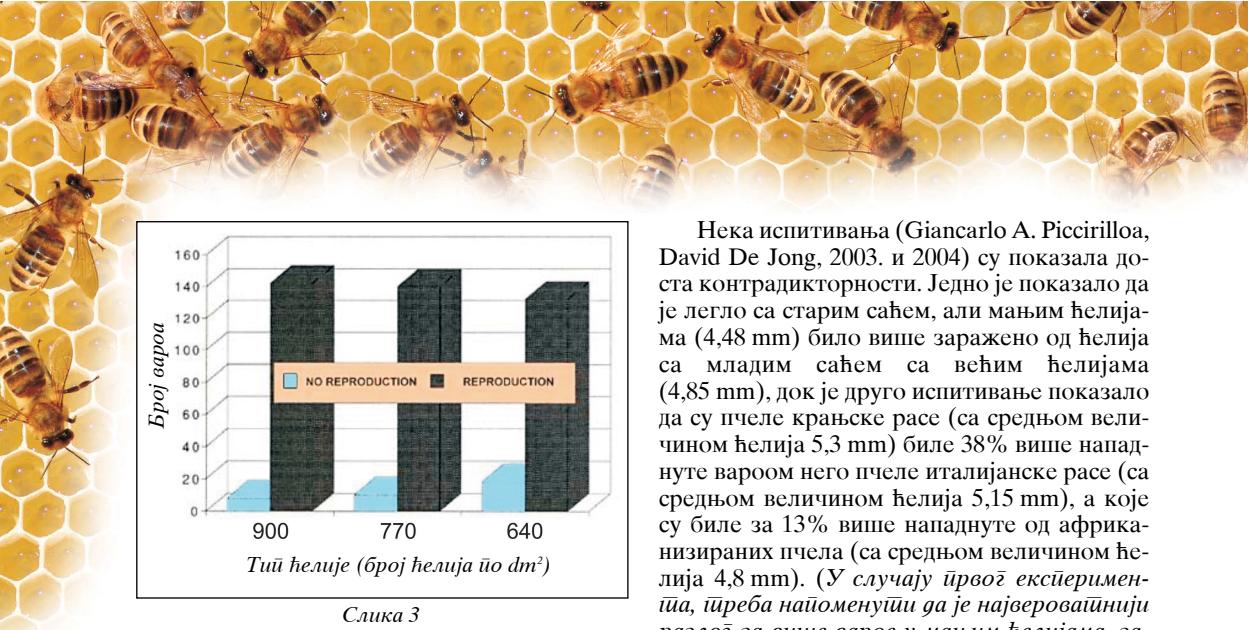
Његов закључак је јасан:

– Нема ништа неприродног у ћелијама од 4,9 mm.

– Ћелије величине 5,4 mm нису нормалне величине за пчелиње легло.

Слика 2

Слика 3

Пчелиња заједница у роју са јединкама које су изашле из ћелија 5,4 mm прво гради саће величине 5,1 mm, да би тек наредна генерација у тој заједници градила ћелије величине од 4,9 mm до 5,1 mm.

Дакле, потребна је једна врста „регресије“, тј. одступања пре него се пређе на природну величину.

Оно што је такође везано са величином ћелије је дебљина саћа и запремина ћелије (сл. 1 и 4), а Michael Bush је такође мерио (сл. 2) дебљину природно изграђеног саћа.

Дакле...

Испитивања која су до сада вршена не могу дати конкретан одговор да ли је у пчеларској пракси боље радити са мањим ћелијама или не.

ВЕЛИЧИНА ЂЕЛИЈЕ	ЗАПРЕМИНА ЂЕЛИЈЕ
5.555 mm	301 mm ³
5.375 mm	277 mm ³
5.210 mm	256 mm ³
5.060 mm	237 mm ³
4.925 mm	222 mm ³
4.805 mm	206 mm ³
4.700 mm	192 mm ³

(ABC XYZ of Bee Culture 1945, page 126)

Слика 4

Нека испитивања (Giancarlo A. Piccirilloa, David De Jong, 2003. и 2004) су показала доста контрадикторности. Једно је показало да је легло са старим саћем, али мањим ћелијама (4,48 mm) било више заражено од ћелија са младим саћем са већим ћелијама (4,85 mm), док је друго испитивање показало да су пчеле крањске расе (са средњом величином ћелија 5,3 mm) биле 38% више нападнуте вароом него пчеле италијанске расе (са средњом величином ћелија 5,15 mm), а које су биле за 13% више нападнуте од африканизираних пчела (са средњом величином ћелија 4,8 mm). (У случају првог експеримента, треба напоменути да је највероватнији разлог за више варое у мањим ћелијама, затраво стваросћи саћа са великим бројем остваривака кошуљица ог пчела, које вероватно неким својим мирисом више привлаче вароу – напомена уредника).

Испитивање Mie Davidsson (Swedish University of Agricultural Sciences, 1992) је показало (сл. 3) да се у мањој ћелији вароа мање размножава, али не тако драстично како то тврде други.

Смањењем ћелије смањује се и величина пчеле, а самим тим и отвори између прстенова (сегментата задка) што је сигурно неповољније за вароу која најчешће ту нађе место при хоризонталном преносу по другим заједницама. Dee Lusby каже да то смањење неповољно утиче и на акарозу која на првом прстену улази у „плућа“ пчеле.

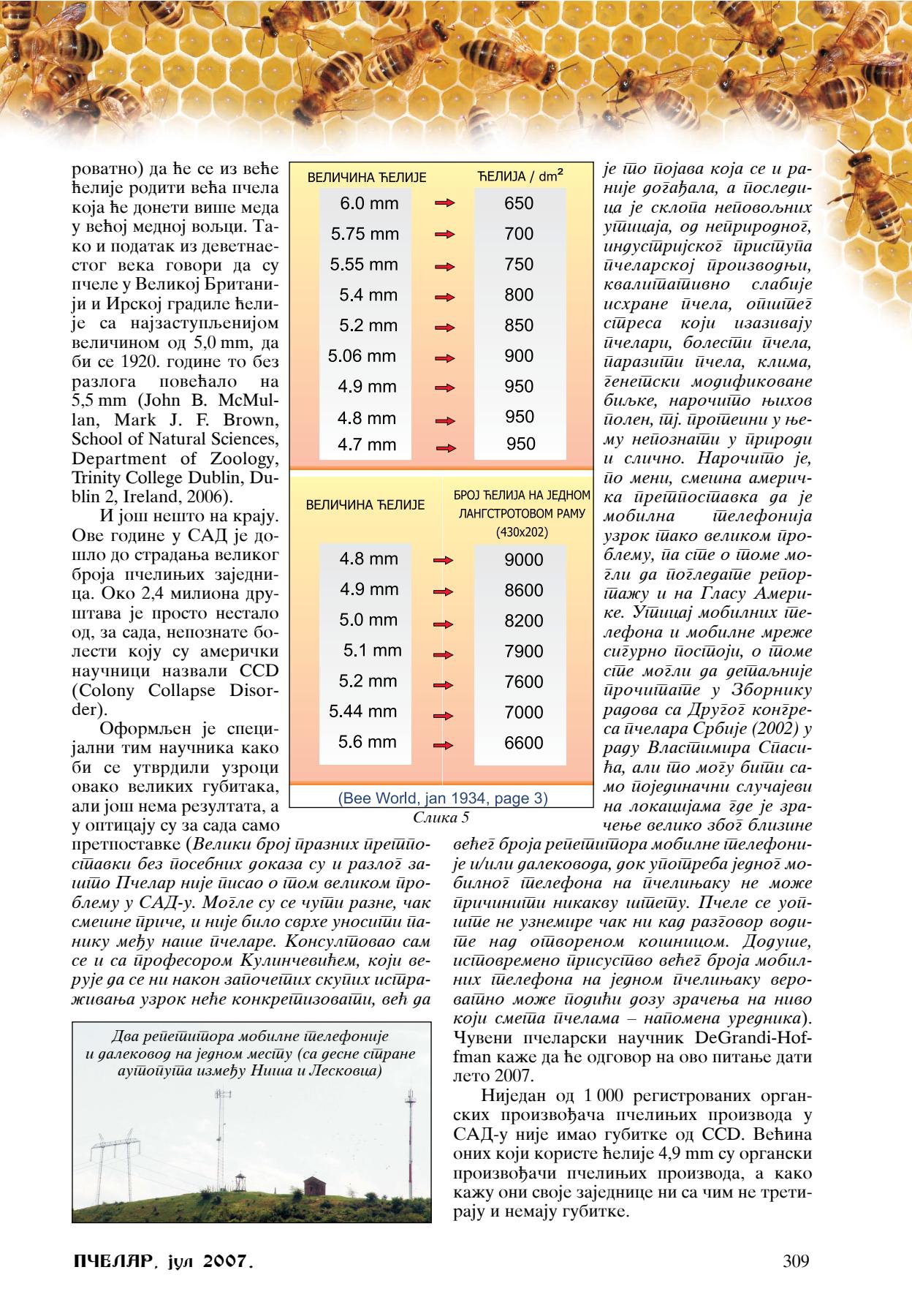
Величина ћелија која се пчеларима пројаје у Србији је 5,3 mm, а нико од производа није заинтересован да пчеларима понуди неку природнију алтернативу, са величинама у складу са нашом термалном зоном.

Око 13 000 ћелија има више по једном ЛР наставку са величином ћелија од 4,9 mm у односу на исти наставак са ћелијама од 5,3 mm (слика 5).

Почетком 2006. године, компанија Dardant&Sons је омогућила пчеларима у САД да изврше „регресију“, тј. прелаз са ћелија 5,4 mm на ћелије 5,1 mm да би се касније могло пречи и на ћелије од 4,9 mm.

Остаје и даље питање зашто је свет прихватио неприродну величину ћелије? За испитивање које показује да је већа ћелија боља заиста још нисам чуо, за разлику од ове друге приче (мања ћелија).

За сада стоји да је све било плод грамзивости која је створила ову навику међу производијачима сатних основа. Мислило се (ве-

роватно) да ће се из веће ћелије родити већа пчела која ће донети више меда у већој медној вољци. Тако и податак из деветнаестог века говори да су пчеле у Великој Британији и Ирској градиле ћелије са најзаступљенијом величином од 5,0 mm, да би се 1920. године то без разлога повећало на 5,5 mm (John B. McMullan, Mark J. F. Brown, School of Natural Sciences, Department of Zoology, Trinity College Dublin, Dublin 2, Ireland, 2006).

И још нешто на крају. Ове године у САД је дошло до страдања великог броја пчелињих заједница. Око 2,4 милиона друштава је просто нестало од, за сада, непознате болести коју су амерички научници назвали CCD (Colony Collapse Disorder).

Оформљен је специјални тим научника како би се утврдили узроци овако великих губитака, али још нема резултата, а у оптицају су са сада само претпоставке (Велики број претпоставака без посебних доказа су и разлог зашто Пчелар није пишао о том великом проблему у САД-у. Можле су се чути разне, чак смешне приче, и није било сврхе уносити панiku међу наше пчеларе. Консултовао сам се и са професором Кулинчевићем, који верује да се ни након заточећих скиташи истраживања узрок неће конкретизовати, већ да

Два репетитора мобилне телекомуникације и далековод на једном месту (са десне стране аутопута између Ниши и Лесковца)

ВЕЛИЧИНА ЂЕЛИЈЕ	ЂЕЛИЈА / dm ²
6.0 mm	650
5.75 mm	700
5.55 mm	750
5.4 mm	800
5.2 mm	850
5.06 mm	900
4.9 mm	950
4.8 mm	950
4.7 mm	950

ВЕЛИЧИНА ЂЕЛИЈЕ	БРОЈ ЂЕЛИЈА НА ЈЕДНОМ ЛАНГСТРОТОВОМ РАМУ (430x202)
4.8 mm	9000
4.9 mm	8600
5.0 mm	8200
5.1 mm	7900
5.2 mm	7600
5.44 mm	7000
5.6 mm	6600

(Bee World, jan 1934, page 3)

Слика 5

је то појава која се и радије догађала, а последица је склона неповољних утицаја, од неприродног, индустријског приступа пчеларској производњи, квалитетивно слабије исхране пчела, оштећење стresa који изазивају пчелари, болести пчела, паразити пчела, клима, генетски модификована биљке, нарочито њихов полен, тј. проблеми у њему непознати у природи и слично. Нарочито је, по мени, смешна америчка претпоставка да је мобилна телекомуникација узрок тако великог проблема, па сме се о томе молити да посветите репортажу и на Гласу Америке. Утицај мобилних телекомуникација и мобилне мреже сигурно постоји, о томе сме молити да детаљије прочијате у Зборнику радова са Другог конгреса пчелара Србије (2002) у раду Властимира Спасића, или то могу бити само појединачни случајеви на локацијама где је зрачење велико због близине

већег броја репетитора мобилне телекомуникације и/или далековода, док употреба једног мобилног телекомуникационог пчелињаку не може пречинити никакву штету. Пчеле се употребе не узнемије чак ни кад разговор водите на отвореном кошницом. Додуше, исповремено присуствују већег броја мобилних телекомуникационих пчелињаку вероватно може посигнути дозу зрачења на ниво који смета пчелама – најомена уредника). Чувени пчеларски научник DeGrandi-Hoffman каже да ће одговор на ово питање дати лето 2007.

Ниједан од 1 000 регистрованих органских производа пчелињих производа у САД-у није имао губитке од CCD. Већина оних који користе ћелије 4.9 mm су органски производи пчелињих производа, а како кажу они своје заједнице ни са чим не третирају и немају губитке.

ГАЈЕЊЕ МАТИЦА И РОЈЕВА ЗА СОПСТВЕНЕ ПОТРЕБЕ

Dipl. ing. Мирко Вилус

Пчелари на разне начине замењују матице и обнављају пчелињак. У пракси се дешавају напредвиђени проблеми, који се на крају сведу на стални мањак матица и ројева. Да би тај проблем елиминисао, пчелар мора увек да има на располагању довољно матица и ројева. Најбољи начин да то постигне је да на свом пчелињаку користи Роушфусове (Rauhfuß) нуклеусе (оплодњаке). Ови нуклеуси су врло економични и рад са њима је изазован.

Економични су јер се користе стандард-на плодишна или медишна тела. Од једног друштва без матице можете направити оно-лико нуклеуса колико има рамова са леглом. Економичност се нарочито огледа у чињеници да се на јаком пчелињем друштву може формирати више нуклеуса, а да се не разбираја сабирна снага друштва. Узгајање матица уз истовремено скупљање меда у истој кошници је прави ужитак за пчелара. Процент спарених матица је преко 80%.

Рад са овим нуклеусима је изазован јер пчелар радићи са њима улази у вишу технолошку фазу пчеларења. Улази у технологију рада са двоматичним и вишематичним друштвима. Стиче самопоуздане и више не брине о броју и квалитету друштава. Постаје прави пчелар. Увек има довољно матица и ројева.

Суштина функционисања Роушфусових нуклеуса је у чињеници да је цела кошница непрекидно једна целина. Омогућен је узгој младих матица уз присуство старе матице. Све радилице се слободно крећу по целој кошници и нуклеусима. Само је кретање матица ограничено.

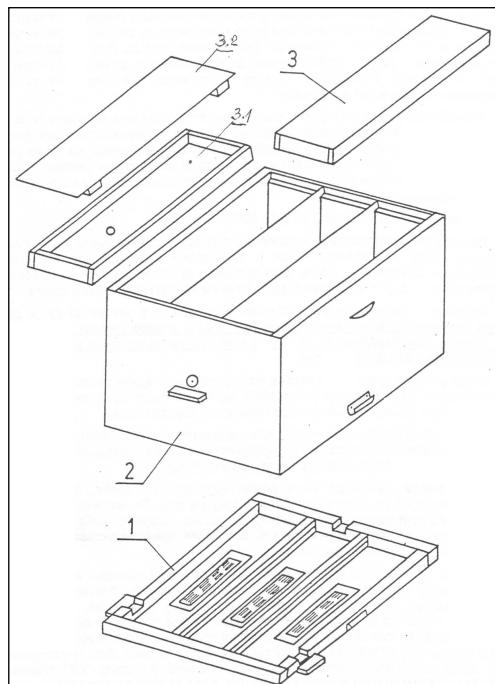
Ако се у неком нуклеусу не излеже матица или се не врати са спаривања, неће се појавити лажне матице или грабеж, јер ће се пчеле придржити пчелама других нуклеуса и заједно са њима чувати храну или доноси-ти нову.

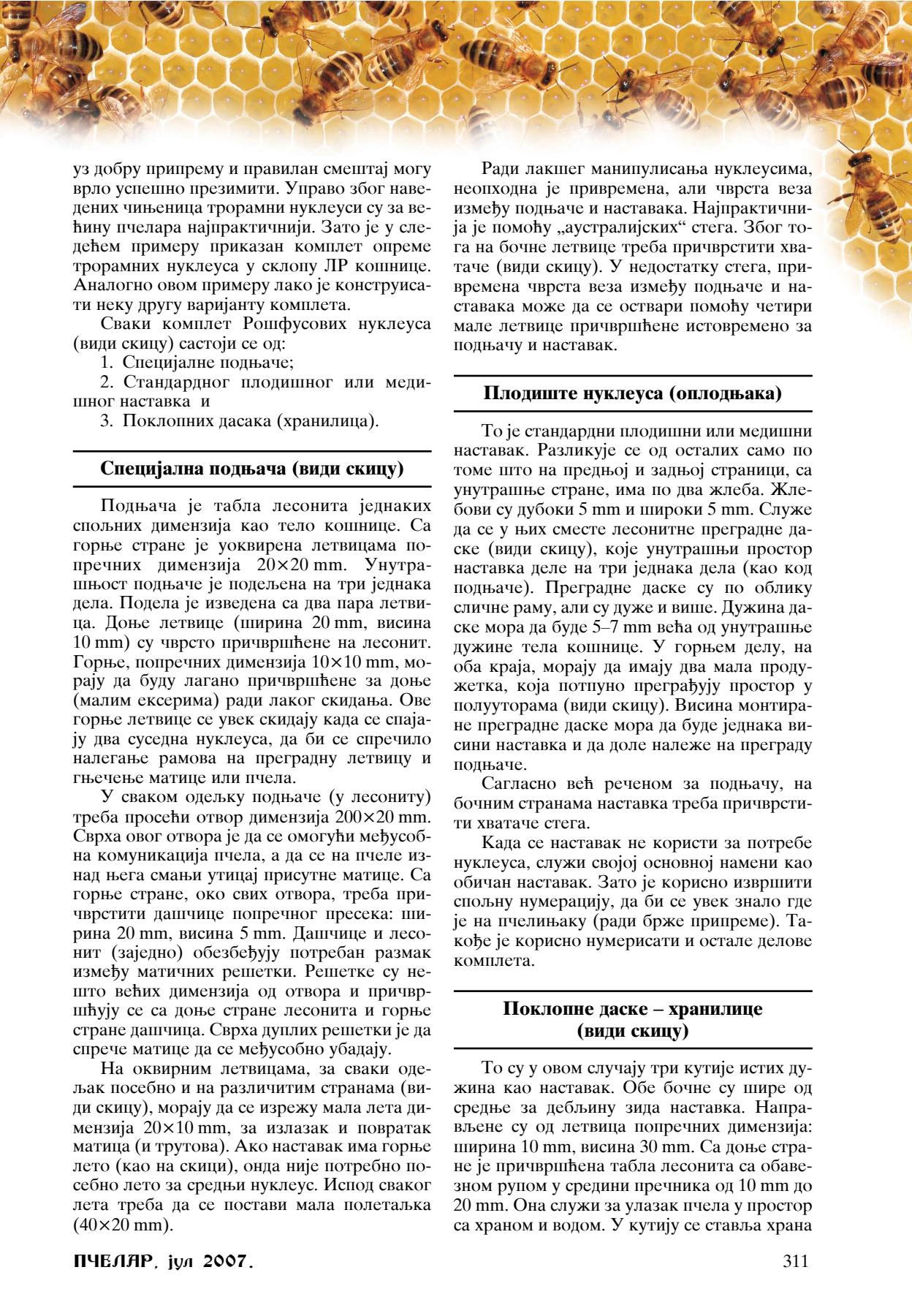
Када из неког нуклеуса узимамо матицу или матицу и пчеле (рој), опет се неће ништа десити. Преостале пчеле ће се придржити

пчелама из суседних нуклеуса, па ће заједно са њима чувати и простор нуклеуса без матице.

Пошто пчелар формира више ројева него што му треба, пружа му се могућност да заједно са пчелама врши селекцију матица. То постиже међусобним спајањем ројева или ројева и „производних“ друштава. Спајање треба изводити по одређеној процедури без убијања матица. Већ после првих искустава, пчелар ће бити задовољан квалитетом друштава.

Нуклеуси се најчешће формирају са три нормална плодишна или медишна рама, што младој матици омогућава дуг боравак у нуклеусу, правилан развој и потпуно сазревање. Пчелар није присиљен да матицу или читав рој што пре употреби, већ онда кад је то потребно. Нуклеуси на три плодишна рама

уз добру припрему и правилан смештај могу врло успешно презимити. Управо због наведених чињеница трорамни нуклеуси су за већину пчелара најпрактичнији. Зато је у следећем примеру приказан комплет опреме трорамних нуклеуса у склону ЛР кошнице. Аналогно овом примеру лако је конструисати неку другу варијанту комплета.

Сваки комплет Рошфусових нуклеуса (види скицу) састоји се од:

1. Специјалне подњаче;
2. Стандардног плодишног или медишног наставка и
3. Поклопних дасака (хранилица).

Специјална подњача (види скицу)

Подњача је табла лесонита једнаких спољних димензија као тело кошнице. Са горње стране је уоквирена летвицама попречних димензија 20×20 mm. Унутрашњост подњаче је подељена на три једнака дела. Подела је изведена са два пара летвица. Доње летвице (ширина 20 mm, висина 10 mm) су чврсто причвршћене на лесонит. Горње, попречних димензија 10×10 mm, морају да буду лагано причвршћене за доње (малим ексерима) ради лаког скидања. Ове горње летвице се увек скидају када се спајају два суседна нуклеуса, да би се спречило налегање рамова на преградну летвицу и гњечење матице или пчела.

У сваком одељку подњаче (у лесониту) треба просећи отвор димензија 200×20 mm. Сврха овог отвора је да се омогући међусобна комуникација пчела, а да се на пчеле изнад њега смањи утицај присутне матице. Са горње стране, око свих отвора, треба причврстити дашчице попречног пресека: ширина 20 mm, висина 5 mm. Дашчице и лесонит (заједно) обезбеђују потребан размак између матичних решетки. Решетке су нешто већих димензија од отвора и причвршћују се са доње стране лесонита и горње стране дашчица. Сврха дуплих решетки је да спрече матице да се међусобно убадају.

На оквирним летвицама, за сваки одељак посебно и на различitim странама (види скицу), морају да се изрежу мала лета димензија 20×10 mm, за излазак и повратак матице (и трутова). Ако наставак има горње лето (као на скици), онда није потребно посебно лето за средњи нуклеус. Испод сваког лета треба да се постави мала полеталька (40×20 mm).

Ради лакше манипулисања нуклеусима, неопходна је привремена, или чврста веза између подњаче и наставака. Најпрактичнија је помоћу „аустралијских“ стега. Због тога да бочне летвице треба причврстити хватаче (види скицу). У недостатку стега, привремена чврста веза између подњаче и наставака може да се оствари помоћу четири мале летвице причвршћене истовремено за подњачу и наставак.

Плодиште нуклеуса (оплодњака)

То је стандардни плодишни или медишни наставак. Разликује се од осталих само по томе што на предњој и задњој страници, са унутрашње стране, има по два жлеба. Жлебови су дубоки 5 mm и широки 5 mm. Служе да се у њих сместе лесонитне преградне даске (види скицу), које унутрашњи простор наставка деле на три једнака дела (као код подњаче). Преградне даске су по облику сличне раму, али су дуже и више. Дужина даске мора да буде 5–7 mm већа од унутрашње дужине тела кошнице. У горњем делу, на оба краја, морају да имају два мала продужетка, која потпуно преграђују простор у полуугорама (види скицу). Висина монтиране преградне даске мора да буде једнака висини наставка и да доле належе на преграду подњаче.

Сагласно већ реченом за подњачу, на бочним странама наставка треба причврстити хватаче стега.

Када се наставак не користи за потребе нуклеуса, служи својој основној намени као обичан наставак. Зато је корисно извршити спољну нумерацију, да би се увек знало где је на пчелињаку (ради брже припреме). Такође је корисно нумерисати и остале делове комплета.

Поклопне даске – хранилице (види скицу)

То су у овом случају три кутије истих дужина као наставак. Обе бочне су шире од средње за дебљину зида наставка. Направљене су од летвица попречних димензија: ширина 10 mm, висина 30 mm. Са доње стране је причвршћена табла лесонита са обавезном рупом у средини пречника од 10 mm до 20 mm. Она служи за улазак пчела у простор са храном и водом. У кутију се ставља храна

и вода у преврнуте пластичне поклопце за тегле. Свака кутија има свој поклопац. Он је такође од лесонита. На њему су четири гравирчика од парчади летвица (види скицу), који упадају у кутију и спречавају спадање поклопца код разних манипулатија са хранилицом или наставком.

Због заштите од врућине (сунца) корисно је преко хранилица ставити таблу стиропора или две табле од картонских кутија, па онда кров.

Рад са нуклеусима

Поред наведене спецификације пчелару је за успешан рад понекад потребна још и поклонна даска са дуплом жичаном мрежом, коју иначе треба да има за друге сврхе, и комад дебље (може од вреће) PVC фолије истих димензија као спољне мере кошнице.

Зависно од величине пчелињака, пчелар треба да има довољно нуклеуса да у два, највише три турнуса покрије своје потребе, укључујући и неопходну резерву.

Рад са Рошфусовим нуклеусима није компликован. Примери који следе су такви да их може применити највећи број пчелара. Пчелари који не знају много о производњи квалитетних матица могу уз помоћ просте селекције матичњака и уз помоћ пчела доћи до солидних, па и добрих матица, што ће им чинити задовољство и учврстити самопоузданје.

Рад са Рошфусовим нуклеусима:

1. Полазно стање је друштво у једном наставку (плодишту) или спремно за рођење.

Велики број пчелара замењује стару матицу тако што је убије и препусти друштву да изведе нову матицу. Пчеле изграде велики број матичњака и, у журби да што пре добију нову матицу и опстану, не бирају дugo, већ се често одлучује за матицу која није из најбољег матичњака. Због тога је квалитет таких матица неуједначен. Поншто је то најпростији и чест начин замене матица, први корак треба учинити баш ту.

Обезматично друштво треба, без обзира на пашне прилике, прихранјивати три до четири дана. Након седам до осам дана треба отворити кошницу, прегледати све рамове са леглом и на њима порушити све мале и деформисане матичњаке. То је груба и непоуздана селекција, али је ипак мали корак напред. Истовремено треба утврдити на колико рамова има матичњака који су остали.

Ако их има на пример на три рама, онда се даље ради следеће: Плодиште се склања са подњаче, која остаје на свом месту, са регулатором лета у положају за развој друштва. Ово лето остаје трајно отворено. На њу се ставља Рошфусова подњача са летима на супротној страни, па наставак са већ убаченим проградама. Затим се у сваки одељак ставља рам са матичњацима и пчелама, па рам са храном и пчелама итд. На крају сваки нуклеус треба поклонити хранилицом, а све заједно таблом стиропора и кровом.

Ако матичњака има на шест рамова, онда се припреме два Рошфусова наставка. Преко доњег наставка уместо хранилице се ставља друга Рошфусова подњача са малим летима на супротној страни, па наставак. Овај се пуни и поклапа по већ описаној процедуре.

Чест је случај да пробраних матичњака има на четири рама. Поступак формирања нуклеуса је тада нешто другачији. Припремљен Рошфусов наставак са причвршћеном подњачом треба да се стави поред кошнице. У њега се у сваки одељак стављају рамови са матичњацима, па рамови са храном. У старој кошници остаје један рам са матичњацима и храном. Празан простор у оба наставка треба попунити празним рамовима. Затим Рошфусов наставак (са подњачом) треба да се стави преко отворене старе кошнице, поклони и остави да се излегу и оплоде матице.

Ако пчелар има на располагању посебно припремљене зреле матичњаке, онда се поступак пуњења нуклеуса нешто разликује. Треба порушити све присилне матичњаке и уградити посебно припремљене. Формира се онолико нуклеуса колико има на располагању рамова са леглом. Све остало је исто као у претходним случајевима.

Код прегледа кошнице, пчелар често установи да неко друштво иде на тиху замену матице. Таква друштва најчешће имају од једног до четири матичњака. Матичњаци су врло квалитетни и зато их треба искористити за добијање добрих матица. Рошфусови нуклеуси су изузетно погодни за ту сврху. Поступак је следећи: Из кошнице се ваде рамови са матичњацима, леглом и пчелама и распоређују у одељке припремљеног Рошфусовог наставка. У кошници остаје један рам са леглом и матицом, али без матичњака и 1–2 рама са храном. Корисно је да се ово друштво појача са 1–2 рама легла из неке друге кошнице.

Ако је на располагању више матичњака него рамова са леглом (нпр. 3:2), онда из друге кошнице треба узети рам са затвореним леглом (без пчела), у њега уградити матичњак и ставити у један одељак Рошфусовог наставка. У Рошфусове одељке, поред рамова са леглом и матичњацима, треба ставити бар по један рам пун хране. Празан простор у оба наставка треба попунити изграђеним саћем.

Да би пчеле у наставку са матицом сигурно поново изградиле матичњаке потребно је да се Рошфусови нуклеуси привремено, али потпуно, одвоје од матичног друштва. То се изводи тако што се преко отвореног наставка са матицом стави раније припремљена PVC фолија, а преко ње поклопна даска са дуплом жичаном мрежом и то тако да њена оквирна летва буде са горње стране. Тако се испод Рошфусових решетака добија слободан простор потребан за међусобну комуникацију и мешање пчела радилица из свих нуклеуса. Комуникационе везе између Рошфусових нуклеуса се никада не затварају.

Ако у старом друштву пчеле поново изграде више матичњака, треба и њих искористити, али овај пут један треба оставити са старом матицом.

Друштво спремно за рођење најлакше се може поделити тако што се у одељке припремљеног Рошфусовог наставка (једног или више) са причвршћеном подњачом пребаце сви рамови са леглом, матичњацима и пчелама осим једног. Битно је да у сваком одељку буде рам са најмање једним матичњаком и једним рамом хране. Тако напакован наставак (наставке) треба пренети на ново место и ставити на класичну подњачу. У старом друштву треба да остане један рам са једним или више матичњака и један рам са храном. Остали простор попунити изграђеним саћем и основама. Пошто се доста излетница врати, „старка“ ће бити солидан рој. Ако има паше, биће у њој и меда. На овај једноставан начин добија се више ројева често неједнаке величине, али са солидним (добрим) матицама. То је неупоредиво боље од чекања и неизвесног хватања једног великог роја.

2. Полазно стање је друштво у паши.

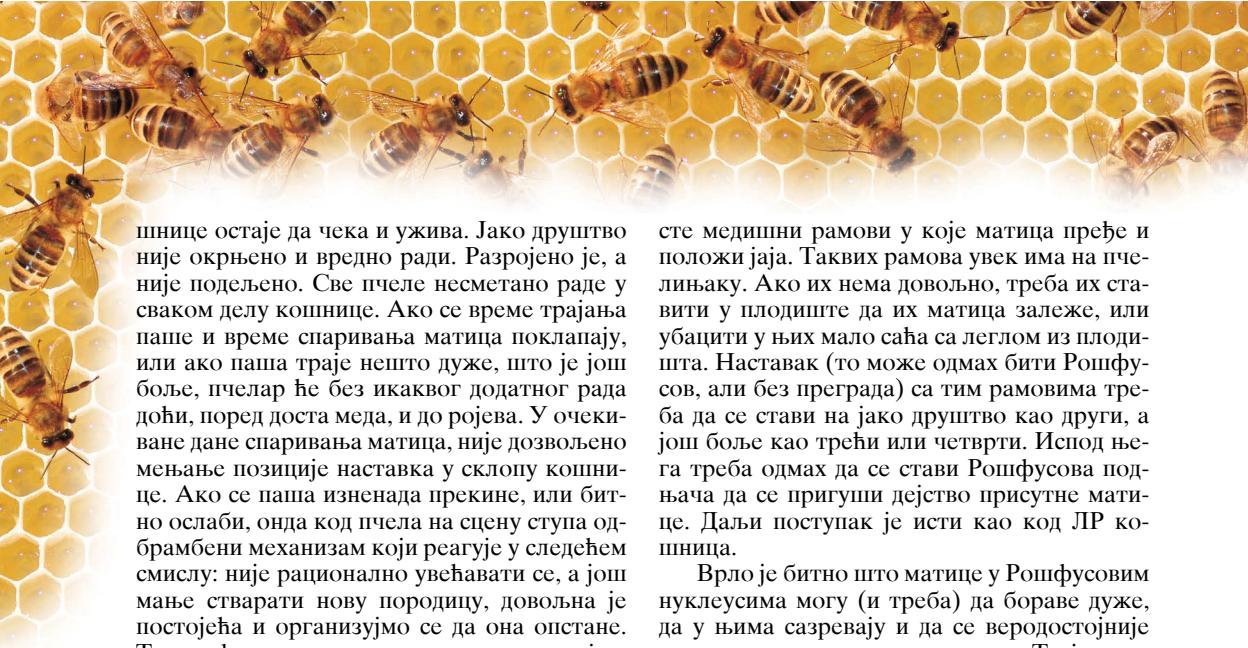
Посебно задовољство је кад се на крају неке паше од јаког друштва добије дosta меда и истовремено неколико ројева са младим матицама. Како се до тога може доћи? Сваки пчелар настоји да друштва у пашу уђу

што јача. Зато стимулише њихов развој, појачава их леглом и младим пчелама итд. Код ЛР друштава те активности се завршавају ограничавањем матице са мало легла на доњи наставак, док се највећи део легла распореди по средини горњих наставака и то тако да је у горњем најмлађе. То је најчешће трећи или четврти наставак. У тако „удаљеном“ наставку од матице, поготово ако је на матичну решетку стављено празно медиште, смањен је утицај матице и пчеле је вероватно доживљавају као слабу или стару, па се одлучују да одгаје нову, болу и почињу изградњу матичњака. Матичњаци су солидни и никада их нема много, као код потпуног склањања матице. То треба искористити за производњу младих матица и ројева. Селекција „присилних“ и додавање посебно припремљених матичњака већ је објашњена. У овом случају поступак сређивања кошнице састоји се од следећег:

Скланај се постојећи наставак са целим садржајем и на његово место се ставља Рошфусова подњача и наставак (наставци). У овај наставак се смештају рамови са леглом и матичњацима из склоњеног наставка и из воде остале радње по већ описаној процедури. Пчелару после оваквог сређивања ко-

На пчелињаку Ненада Цветковића: Првокласне матице предуслов су високих приноса

шнице остаје да чека и ужива. Јако друштво није окрњено и вредно ради. Разројено је, а није подељено. Све пчеле несметано раде у сваком делу кошнице. Ако се време трајања папе и време спаривања матица поклапају, или ако паша траје нешто дуже, што је још боље, пчелар ће без икаквог додатног рада доћи, поред доста меда, и до ројева. У очекивање дане спаривања матице, није дозвољено мењање позиције наставка у склопу кошнице. Ако се паша изненада прекине, или битно ослаби, онда код пчела на сцену ступа одбрамбени механизам који реагује у следећем смислу: није рационално увећавати се, а још мање стварати нову породицу, довољна је постојећа и организујмо се да она опстане. Тада већ излежене а неспарене матице једноставно нестану. Зато пчелар поред радовања мора да прати и пашне прилике. Ако паша пролази или је прошла, а матице се још нису излегле или спариле, онда мора да уради следеће: Рошфусове нуклеусе мора привремено, али потпуно да одвоји од матичног друштва и утицаја матице. То ће да уради по процедуре објашњеној за случај тих замене матице. У овој ситуацији нуклеусе треба прихрањивати неколико дана. Када се матице спаре и почну да полажу јаја, веза са матичним друштвом се опет успоставља. Прво се извуче фолија, а после осам дана и поклонна даска.

Код свих кошница настављача код којих су плодишта и медишта истих димензија важи поступак наведен за ЛР кошницу.

ДБ кошница са полумедиштима се пред пашу нешто другачије сређује, па тако и пушњење Рошфусових нуклеуса направљених од полунаставака иде по мало другачијој процедуре. Врло успешно могу да се кори-

сте медишни рамови у које матица пређе и положи јаја. Таквих рамова увек има на пчелињајку. Ако их нема довољно, треба их ставити у плодиште да их матица залеже, или убацити у њих мало саћа са леглом из плодића. Наставак (то може одмах бити Рошфусов, или без преграда) са тим рамовима треба да се стави на јако друштво као други, а још боље као трећи или четврти. Испод њега треба одмах да се стави Рошфусова подњача да се пригуши дејство присутне матице. Даљи поступак је исти као код ЛР кошнице.

Врло је битно што матице у Рошфусовим нуклеусима могу (и треба) да бораве дуже, да у њима сазревају и да се веродостојније може утврдити њихов квалитет. То је опет мали корак у селекцији. Затим се нуклеуси спајају са одабраним друштвима по процедуре без убијања матице, што је нови корак у природној селекцији. Ако пчелар има довољно нуклеуса, а његов циљ је да их има, могућа су и даља тројна спајања. Резултат свих наведених радњи је: солидне матице, друштва са великим бројем узимљених младих пчела, доста хране и младог саћа. Добра основа за наредну сезону.

Важно је такође знати да се Рошфусови нуклеуси могу „расељавати“ појединачно или групно, а насељавати само групно. То практично значи да су све матице из једне генерације матичњака. Када простор неког „празног“ нуклеуса покрију феромони зрелих матица из суседних нуклеуса узалудно је додавање било каквог матичњака.

Са великим задовољством Рошфусове нуклеусе користим више од десет година, па их због тога препоручујем и другим пчеларима.

ВАЖНО ОБАВЕШТЕЊЕ ЗА УДРУЖЕЊА ПЧЕЛАРА

Сходно подацима које смо добили из рачуноводства СПОС-а, обавештавамо друштва и удружења пчелара да се **на име пријема сваке донације веће од 9 000 динара** мора платити порез на поклон у износу од **5%**. За донације у вредности испод 9 000 динара, не плаћа се порез, па молимо пчеларске организације да то приме к знању.

Жиро рачун за уплату пореза на поклон је: 840-713311843-29

У позиву на број се ставља 97, затим контролни број (који се израчунава), шифра општине и на крају се додаје ПИБ удружења и то све као један јединствени број.

При уплати овог пореза матичној пореској управи подноси се пореска пријава за порез на поклон.

Предлажемо вам да пре уплате пореза на поклон, ако сте имали донације веће од 9 000 динара, позовете Јагоду Миленковић из рачуноводства СПОС-а (011/2458-640) како би вам израчунала позив на број за уплату пореза, јер без њега порез не можете да уплатите.

СПОС

ОСНОВАНО СРПСКО АПИТЕРАПЕУТСКО ДРУШТВО (САД) И ПРОМОВИСАНИ ПРВИ СРПСКИ АПИТЕРАПЕУТИ

Dr. med. Верица
Милојковић

Председник Српског
апитерапеутског
друштва

Дугогодишњи напори мање групе лекара који су радили на популатарисању пчелињих производа у превентивне и терапијске сврхе уродили су плодом.

Захваљујући ангажовању повереника Балканске пчеларске федерације Миленка Радосавовића и Министарства здравља Бугарске организован је семинар апитерапије за српске лекаре о чему је Пчелар већ писао у априлском броју. Семинар је завршило 12 доктора (медицине и стоматологије).

Свечано уручивање диплома обављено је 23. VI 2007. године на семинару „Матице се рађају певајући“ у Алексинцу. Након отварања семинара, у име Балканске пчеларске федерације, као званични изасланик председника Федерације Косте Костова, сертификате Министарства здравља Бугарске (које признаје и Европска Унија) је уручио Миленко Радосавовић чијим несебичним залагањем су и верификовани у рекордном року.

Након протоколарног дела одржан је први састанак апитерапеута на коме је изабран председник Српског апитерапеутског друштва dr. med. Верица Милојковић. За потпредседника је изабран dr. med. Родољуб Живадиновић.

Донета је одлука о изради Статута Друштва и његовој регистрацији. Циљ формирања Друштва је даља едукација нових стручњака за апитерапију свих профила као и прегалачки рад на популатарисању пчелињих производа међу грађанима Србије.

Објављујемо комплетну листу дванаест лекара који су добили сертификате:

Dr. med. Верица Милојковић, 018/562-574, 064/20-23-218

Dr. med. Родољуб Живадиновић, 018/846-734, 063/860-8510

Dr. med. Тања Живадиновић, 018/846-734, 064/14-14-184

Dr. med. Љубинка Стојковић, 018/221-968, 064/20-28-345

Dr. med. Душица Миленковић, 037/462-156

Dr. med. Александра Стојменов, 034/384-171

Dr. med. Рајка Мијатовић, 032/718-077

Dr. med. Славољуб Јанковић, 018/231-787

Dr. med. Љиљана Јанковић, 018/231-787

Dr. med. Каџивка Стевановић, 018/536-710

Dr. med. Слободан Митић, 018/854-165

Dr. med. Стевица Стевић, 036/620-355

ИЗ ИСТОРИЈЕ СРПСКИХ ПЧЕЛАРСКИХ ЧАСОПИСА

Милош Антонић, свештеник, Ул. Карађорђева бр. 19/2, 15220 Коцељева
(015) 558-148, (064) 5295-225, mantonic@ptt.yu, www.pcelarm.com

Пошто је у прошлости било неких недодумица око историјата излажења часописа „Српски пчелар“ и „Пчелар“, покушају да изношењем историјских чињеница појасним ову проблематику.

Часопис „Српски пчелар“, под уредништвом професора Јована Живановића и катихете Ивана Маширевића, почeo је излазити 1. октобра 1896. године у Сремским Карловцима. Од 1904. године часопис уређује сам професор Јован Живановић. Часопис је излазио редовно све до Првог светског рата, до септембра 1914. године, када га аустроугарске власти забрањују. Часопис поново почиње да излази 1920. године под уредништвом проте Марка Шауле и након издатих седам бројева престаје излазити. Редовно излажење часописа настављено је 1923. године, а уређују га прота Ђорђе Коларевић и катихета Глигорије Микић. Од 1928. године до краја 1929. године часопис уређује сам прота Ђорђе Коларевић. Први број за 1930. годину уређују прота Коста Шеперовац и доктор Сима Грозданић, а након тога прота Коста Шеперовац из Земуна и Ђорђе Жиковић из Новог Сада. Од 1. јануара 1934. године „Српски пчелар“ се уједињује са часописом „Пчелар“ и под тим именом и данас излази.

Часопис „Пчелар“, орган Српског пчеларског друштва, почиње да излази 1. јануара

1898. године у Београду. Први уредник је био Александар Живановић, инспектор пољопривреде, који га је уређивао до краја 1902. године, до престанка излажења. Часопис поново угледа светлост дана 1. јануара 1921. године. Уредник је био Јован П. Живановић, школски надзорник у пензији, који га уређује све до 1. јануара 1934. године, када су се спојили „Пчелар“ и „Српски пчелар“ и здружени наставили излажење под именом „Пчелар“, као орган Српског пчеларског друштва у Београду и Српске пчеларске заједнице у Руми.

Уредници часописа „Пчелар“ од 1934. године до данас су: (1. 1. 1934 – 31. 3. 1937: Тихомир Јевтић); (1. 4. 1937 – 30. 9. 1939: Недељко Дивац); (1. 10. 1939 – 31. 12. 1947: Миленко Милошев); (1. 1. 1948 – 31. 12. 1961: Недељко Дивац); (1. 1. 1962 – 30. 4. 1963: Богдан Јелић); (1. 5. 1963 – 31. 12. 1963: Радомир Михаиловић); (1. 1. 1964 – 31. 5. 1973: dr Богдан Јелић Константиновић); (1. 6. 1973 – 31. 4. 1974: Милорад Мандић); (1. 5. 1974 – 31. 8. 1977: Радован Ага Марков); (1. 9. 1977 – 18. 10. 2000: Првослав Нешић); (19. 10. 2000 – 31. 1. 2001: prof. dr Мића Младеновић); (1. 2. 2001 – 6. 2. 2004: Слободан Лазовић); (7. 2. 2004 – 13. 7. 2007: dr med. Родольуб Живадиновић).

На основу одлуке УО од 19. јуна 2007, Пчеларско удружење „Тимок“, Зајечар објављује

ОГЛАС за давање у закуп пословног простора путем прикупљања понуда

Пословне просторије у Зајечару, Љубе Нешића 42, продавница 18 m² и магацин 21 m².

Пословне просторије су намењене за продају пчелињих производа, опреме и репроматеријала за пчеларство. У понуди закупац нуди нето цену закупа. Најнижи износ месечне закупнице не може бити нижи од висине закупнице за пословне просторије у екстра зони општинских локала односно примењиваће се Одлука општине Зајечар. Најнижа цена месечног закупа је на дан објаве огласа 14 196 динара нето.

Понуде доставити на адресу: Пчеларско удружење „Тимок“ Зајечар, 19000 Зајечар, Љубе Нешића 42, са назнаком: „ПОНУДА, НЕ ОТВАРАТИ“.

Датум предаје пошти сматраће се датумом пријема понуде. Рок за подношење писаних понуда је 15 (петнаест) дана од дана објаве у „Пчелару“.

Избор закупца извршиће Управни одбор удружења преко своје Комисије (задржава право да се не изабере ниједан понуђач). Телефон за контакт: 063/7490-967.

УМРО јЕ ДОБАР ЧОВЕК И ПЧЕЛАР СВЕТОЗАР БАТА СТЕФАНОВИЋ

Сваки растанак и губитак је тежак, али овај је и тужан и тежак, јер се раствајемо од Светозара Бате Стефановића који је део нас, наших мисли и наших осећања!

Али, добро је када имамо пријатеље са којима можемо да поделимо бол, жалост и тугу када нас задесе.

О Светозару Стефановићу, у овом тужном тренутку, веома је тешко говорити, јер чика Бата је био свестран и динамичан и имао је веома садржајан живот, испуњен племеним осећањима доброте и љубави. Није дозволио да живот пролази поред њега, живео је пуним животом готово 83 године.

Рођен је 1925. године у Тителу, где је завршио Грађанску школу. У априлском рату 1941. са групом тителских омладинаца, припадника Соколског друштва, добровољно се прикључио регуларној војној јединици у Тителу. После капитулације Југославије враћа се кући, где га окупатор више пута хапси и малтретира. Тада се укључује у Омладински покрет, али због честих хашчења и тортуре, уз помоћ једног мађарског војника, склања се у Будимпешту све до почетка бомбардовања, када се враћа кући где га хапсе и отпремају у немачки логор код Линца где је доочекао крај Другог светског рата.

1945. године, по повратку у Тител, укључује се у обнову ратом порушене земље, а затим се запошљава у новинском предузећу „Слободна Војводина“ (данашњи Дневник), као секретар редакције.

Памтићемо га као успешног фудбалера, способног пилота, одличног музичара, преданог радника, узорног пчелара, честитог супруга, примерног оца, омиљеног деку, доброг и искреног друга и саветодавца.

Од своје ране младости посветио се пчеларству. Као селећи пчелар, обишао је много пределе бивше Југославије, од Фрушка горе, Рудника, Хомољских планина, Цера, делова Баната до шатор планине у Босни и др. Временом постаје прави мајстор у производњи меда, полена, воска, прополиса, матичног млеча.

Сина Владимира од малих ногу упознаје са тајнама пчеларства, као и унуке Срђана и Игора.

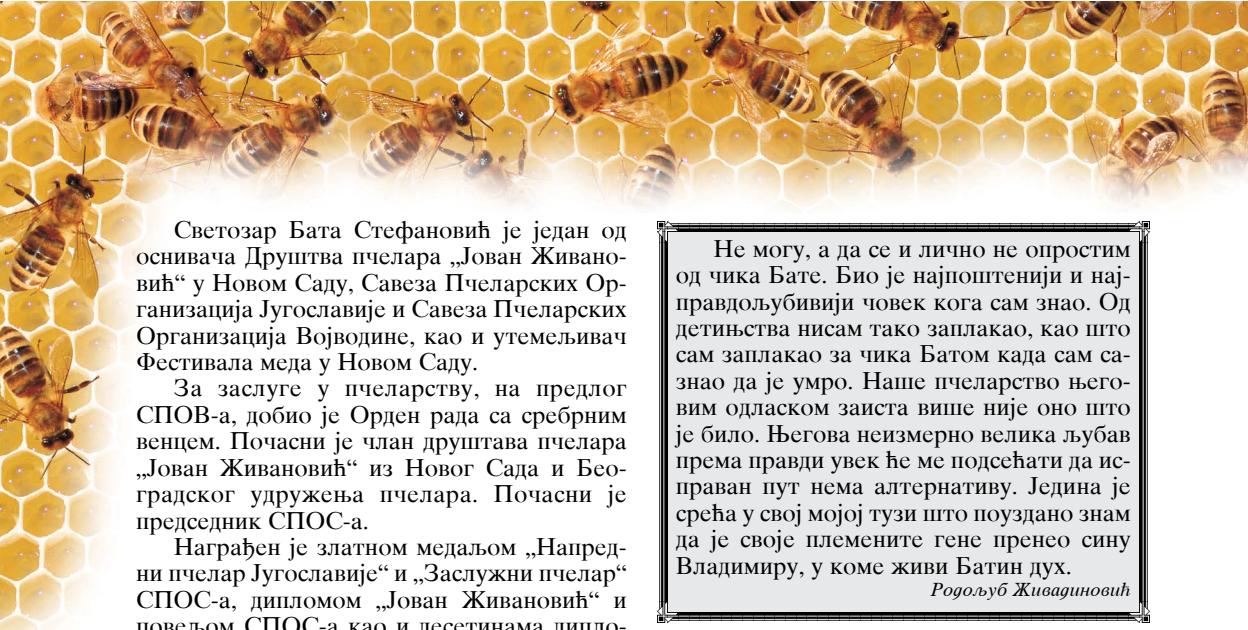
Пчеларије је са 100 до 150 кошница. Већи део године проводио је са супругом Милицијом на свом пчелињаку у Гардиновцима где је налазио задовољство и мир.

Посебно се ангажовао на популатизацији пчеларства, а остаће упамћен као велики поборник прихрањивања пчела чврстом и течном храном, да би касније дошао на идеју да то замени рамом меда преко сатоноша, помоћу прстена, за који је добио признање на Другом конгресу СПОС-а 2002. године.

Као цењен и искусан пчелар, са полуувековним стажом и познавањем пчеларства, присуствовао је Конгресима пчеларства у земљама бившег СССР-а, Француској, Аустралији, Грчкој, Польској и Мађарској као и другим значајним пчеларским манифестијама. У својим активностима износио је богата искуства на пољу пчеларства, учествовао је и организовао предавања, објављивао чланке у медијима, а посебно у часопису Пчелар и гостовао је у телевизијским емисијама. Био је покретач и учесник многих хуманитарних акција.

Светозар Стефановић као јоначни гост
на III Конгресу СПОС-а
у Београду 17. децембра 2005. године

Светозар Бата Стефановић је један од оснивача Друштва пчелара „Јован Живановић“ у Новом Саду, Савеза Пчеларских Организација Југославије и Савеза Пчеларских Организација Војводине, као и утемељивач Фестивала меда у Новом Саду.

За заслуге у пчеларству, на предлог СПОВ-а, добио је Орден рада са сребрним венцем. Почасни је члан друштава пчелара „Јован Живановић“ из Новог Сада и Београдског удружења пчелара. Почасни је председник СПОС-а.

Награђен је златном медаљом „Напредни пчелар Југославије“ и „Заслужни пчелар“ СПОС-а, дипломом „Јован Живановић“ и повељом СПОС-а као и десетинама диплома, медаља и захвалница друштава Београда, Сомбора, Крагујевца, Каменова, Подгорице, Загреба, Сарајева и др.

Батино огромно вишедеценијско знање и несагледива преданост пчеларству учинили су га заслужним прегаоцем српског пчеларства. Читав свој живот посветио је добру и напретку пчеларства, а стечено знање и искуство несебично је делио са нама, његовим пријатељима пчеларима.

Светозар Бата Стефановић је био јединствен – легенда, жива енциклопедија, како смо знали да кажемо. Није морао да се доказује повишеном тоном или сувишним речима. Ретко се у једном човеку нађу свестраност и истанчаност.

Једнако је био привржен породици, супрузи Милици, сину Владимиру, унуцима Срђану и Игору и снаји Нади, и пчеларству, посебно његовим Гардиновцима – у којима је проводио последње године и дане. Онако како је жеleo, тако је и отишао на вечни починак – уз кошнице и пчеле. Последњи багрем је цветао за тебе, Бато, испраћа те мириз липа и зујање пчела. А под Батином ли-

Не могу, а да се и лично не опростиш од чика Бате. Био је најпоштенији и најправдольубивији човек кога сам знао. Од детинства нисам тако заплакао, као што сам заплакао за чика Батом када сам сазнао да је умро. Наше пчеларство његовим одласком заиста више није оно што је било. Његова неизмерно велика љубав према правди увек ће ме подсећати да исправан пут нема алтернативу. Једина је срећа у свој мојој тузи што поуздано знам да је своје племените гене пренео сину Владимиру, у коме живи Батин дух.

Родољуб Живадиновић

пом на Фрушкој гори вечно ће одјекивати звуци твоје тамбуре и оно што те чини специфичним и препознатљивим.

Дугогодишњи пчеларски труд и рад остаља неизбрисиве трагове. Величину и једноставност Светозара Бате Стефановића знаће да препознају генерације које долазе.

Овековечно је своје дело – лепотом и знањем и име – добротом и мудрошћу.

То је човек јаке воље, духовне отмености, одмерености и умерености, правичности и истрајности...

Више ништа није као пре!

Нема нашег Бате, а много смо се дружили и учили од њега...

Изгубили смо врсног пчелара, добrog човека и великог пријатеља. Његов одлазак је ненадокнадив губитак за његову породицу и његове пријатеље пчеларе.

Отишао је тихо, као што је и живео, јер великима не треба бука да би другима указали на своје постојање.

Нека му је вечна помен и захвалност мешу нама и вечни мир у Царству небеском!

11. јун 2007, ДП „Јован Живановић“, Нови Сад

У склопу туристичке манифестације „Чобански дани 2007“,
Друштво пчелара „Миладин Зарић – Мишо“ организује на простору Тржног центра у
Косјерићу традиционалну

ИЗЛОЖБУ ПЧЕЛАРА У КОСЈЕРИЋУ

Субота 14. 7. 2007: 10.00 Постављање штандова

Недеља 15. 7. 2007: 09.30–10.00 Пријем гостију; 10.00 Свечано отварање изложбе са пригодним програмом; 13.00 Округли сто са темама из области пчеларства; 14.00 Свечани ручак за чланове друштва и госте

Право учешћа на изложби имају сви заинтересовани пчелари и предузећа која се баве искључиво производњом и прометом пчеларског прибора и опреме. Тезге сопствене, учешће **без котизације**. Пријаве на: (064) 26-29-042 и (031) 781-459 Глигоријевић Томислав, (064) 21-17-987 Максимовић Мирослав најкасније до 11. 7. 2007. године.

Председник Друштва, Глигоријевић Томислав

РЕГИОНАЛНА АСОЦИЈАЦИЈА ПЧЕЛАРСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА
ЈУГОИСТОЧНЕ СРБИЈЕ – НИШ
организује

VII МЕЂУНАРОДНИ СТРУЧНИ СЕМИНАР

ЗА ДОБРОГ ПЧЕЛАРА НЕМА ЗИМЕ

Пирот, субота, 28. јул 2007, сала Клуба Војске, 10 сати

11.00–11.10	Ing. Властимир Спасић , председник РАПОЈС:
<i>Поздравна беседа и уручење признања Асоцијације</i>	
11.10–11.40	Mr vet. med. Виолета Сантрач , Ветеринарски институт Републике Српске „Dr Саво Бутозан“, Бања Лука:
<i>Ефикасно сузбијање варое у августу</i>	
11.40–11.50	Дискусија по предавању	
11.50–12.20	Mr vet. med. Виолета Сантрач , Бања Лука:
<i>Америчка штрулек јачелињег легла и грешке јачелара</i>	
12.20–12.30	Дискусија по предавању	
12.30–13.00	Mr vet. med. Виолета Сантрач , Бања Лука:
<i>Ноземоза некад и сад</i>	
13.00–13.10	Дискусија по предавању	
13.10–13.30	Пауза	
13.30–13.45	Dr vet. med. Зоран Раичевић , Ветеринарски специјалистички институт, Ниш:
<i>Нови паразит јачела на прађу Европе (Aethina tumida)</i>	
13.45–14.45	Dr Славомир Поповић , Београд: <i>Практични поиступи пријеме јачелињих друштава за усјешино презимљавање</i>	
14.45–15.05	Ing. Властимир Спасић , Ниш: <i>Анализа најчешћих узрока старања јачелињих заједница у зимском периоду</i>	
15.05–15.25	Агарди Јожеф , Суботица: <i>Значај јолена и његово сакупљање</i>	
15.25–15.35	Агарди Јожеф , Суботица:
<i>Презентација организованог откупног јачелињих производа на територији регионалне Асоцијације</i>	
15.35–16.00	Дискусија	

Улаз је бесплатан за чланове Асоцијације уз акредитацију. Можете се учланити преко друштава пчелара (**100** динара), или плаћањем појединачне чланарине (**500** динара) коју треба уплатити на жиро-рачуун Асоцијације 105-6847-52 (понети оригинал уплатнице као доказ уплате).

Током семинара организоваће се продајна изложба опреме за пчеларство, као и обилазак пчелињака.

Технички организатор,
Dr med. Родољуб Живадиновић,
Потпредседник Асоцијације за образовање и маркетинг

Председник Организационог одбора,
Ing. Властимир Спасић,
Председник Асоцијације

**Регионална асоцијација пчеларских друштава и удружења
Златиборског и Моравичког округа у сарадњи са општином Чајетина
и Туристичком организацијом Златибора, од 2. до 5. августа 2007. године,
на ЗЛАТИБОРУ организује**

ДРУГУ ИЗЛОЖБУ ПЧЕЛИЊИХ ПРОИЗВОДА и презентацију опреме „МИРИС МЕДА И БОРА – ЗЛАТИБОР 2007“

Четвртак, 2. август 2007:

10.00 Свечано отварање

Учесници: Општина Чајетина, Туристичка организација Златибора, Представници СПОС-а, Краљица меда

Културно-уметнички програм

Петак, 3. август 2007:

09.00–21.00 Изложба и активности по програму Асоцијације

Субота, 4. август 2007:

09.00 Наставак изложбе

12.00–13.00 Проглашавање најбоље уређеног штанда и додела награде

15.00–17.00 **Стручно-едукативно предавање** за госте Златибора и учеснике изложбе на тему: *Пчелињи производи, њихова улога и значај за људску исхрану*, предавач: dr sci. vet. med. **Миланка Ерски-Биљић**, висши научни сарадник Одјељења за бактериологију научног института за ветеринарство Србије

18.00 Према интересовању и договору заједнички ручак за учеснике изложбе

Недеља, 5. август 2007:

09.00 Наставак изложбе

20.00 Завирање изложбе

УСЛОВИ УЧЕШЋА:

- Сви излагачи потписују Уговор са организатором и прихватају прописани Правилник од стране Организатора.
 - Могуће је узорковање меда (максимално 0,5 kg по врсти) од стране надлежне инспекције.
 - Тезге и штандове обезбеђују сами излагачи у максималној величини од 2 m².
 - Сви излагачи предају теглу цветног меда Организационом одбору.
 - Котизација за сва четири дана ће се накнадно одредити и обавезна је за излагаче.
 - Сваки излагач мора имати јасан напис власништва штанда – тезге.
 - Сва паковања морају бити јасно декларисана по пореклу и врсти са именом власника – пчелара.
 - Цене се слободно формирају.
 - За излагаче – чланове Асоцијације, обезбеђене су и обавезне „бандароле“ са серијским бројем, које се могу прибавити преко Друштава и Удружења Асоцијације.
- Број места за излагање је од стране Инспекцијских служби ограничен.
- Пријављивање за учешће је закључно са 20. 7. 2007. године у писаној форми на адресе: Ђоко Зечевић, насеље „Брдо“, 31320 Нова Варош, (064) 17-80-050 и (033) 63-160, djkobz@ptt.yu, и Ристо Попара, 32000 Чачак, Светог Саве бр. 32, (032) 344-536.
- Уколико Друштва пчелара из Србије желе организовану посету, најава је на наведене телефоне.

**Грађани и посетиоци Златибора ће бити путем медија правовремено обавештени
ДОБРО ДОШЛИ НА СРПСКУ ЛЕПОТИЦУ – ЗЛАТИБОР**

Организациони одбор

Друштво пчелара „Београд“ и Београдско удружење пчелара у сарадњи са СПОС-ом који ове године обележава свој јубилеј, 110 година од оснивања, а под покровитељством Скупштине града Београда, организују 33. међународну изложбу пчеларства, са учешћем вишег балканских земаља, под називом:

Пчеларство Ташмајдан 2007

у Ташмајданском парку од 4. до 7. октобра 2007. године. Организатори су формирали Организациони одбор који је усвојио услове за учешће на овој изложби и прописао овај,

ПРАВИЛНИК

за учешће на изложби „Пчеларство Ташмајдан 2007“
од 4. до 7. октобра 2007. године.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

1 – Учешће на изложби могу узети истакнути пчелари, чланови друштава или удружења који су уједно и чланови СПОС-а и регистровани производици пчеларске опреме или друга правна лица регистрована за производњу и промет пчеларске опреме, прибора или средстава за здравствену заштиту пчела.

Обезбеђење учешћа на изложби остварује се на основу уредно достављене пријаве од стране учесника, достављене потребне документације издате од стране овлашћених институција, измирења потраживања, а након склapanja уговора између Организатора и излагача.

Експонати, иновације и друга техничко-технолошка решења у пчеларству које излагачи буду презентовали у току изложбе излажу се без наплате. Кратак садржај о свакој иновацији биће објављен у часопису Пчелар, а најбоља решења ће бити награђена.

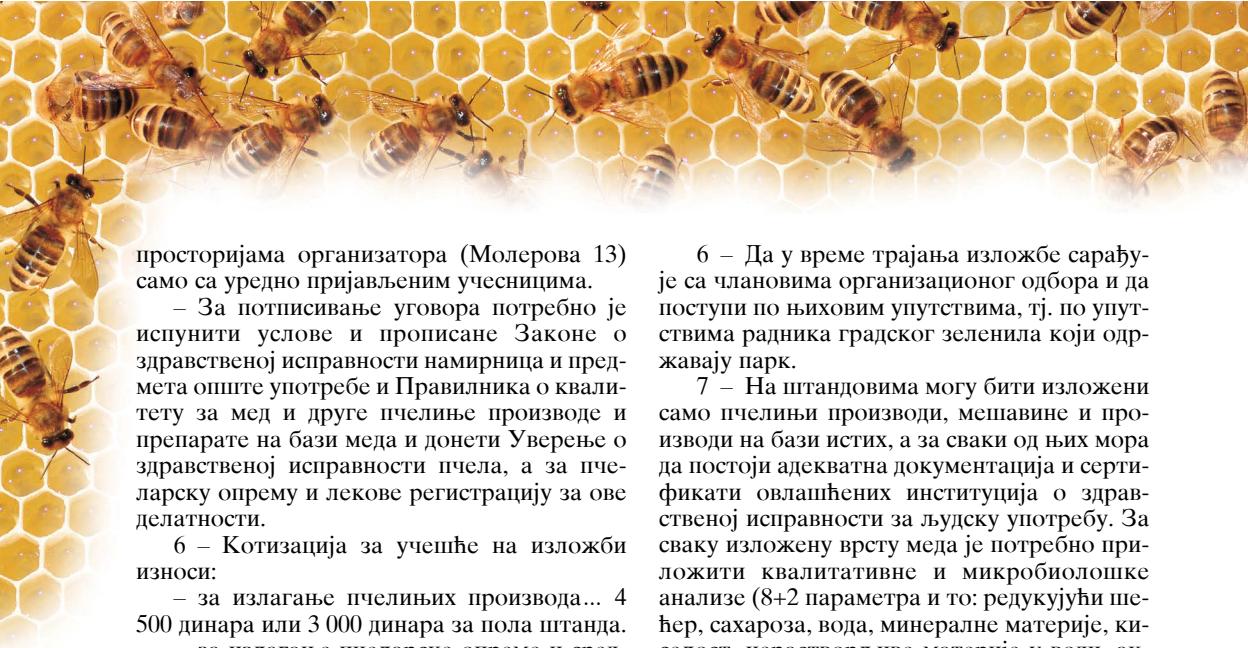
2 – У оквиру одобрених штандова за опрему и пчелиње производе, бесплатно се може излагати пчеларска литература и дру-

ги едукативни материјал (DVD, видео касете и слично) само из области пчеларства и примене пчелињих производа. Комерцијално излагanje ове литературе може се обавити на посебним штандовима у делу намењеном за те српке уз наплату котизације по уговору са Организатором.

3 – Излагачи могу задржати место изложбеног штанда из 2006. године само за једно излагачко место. Уколико желе више штандова (под једним именом, декларацијом на производима, анализама и регистрованом пољопривредном газдинству) остала штандове могу поставити на слободним местима које одреди Организатор по расподели места (један излагач, један штанд).

4 – Пријављивање за изложбу потребно је извршити у времену од 15–31. августа 2007. године, достављањем писане пријаве на листу у прилогу овог Правилника на адресу Молерова 13, 11000 Београд, сазнаком ПРИЈАВА ЗА ИЗЛОЖБУ. Телефони за контакт су 011/344-01-21 и 011/344-46-24 у времену од 10 до 15 часова.

5 – Потписивање уговора обавиће се у времену од 1–15. септембра 2007. године у

просторијама организатора (Молерова 13) само са уредно пријављеним учесницима.

– За потписивање уговора потребно је испунити услове и прописане Законе о здравственој исправности намирница и предмета оштре употребе и Правилника о квалиитету за мед и друге пчелиње производе и препарате на бази меда и донети Уверење о здравственој исправности пчела, а за пчеларску опрему и лекове регистрацију за ове делатности.

6 – Котизација за учешће на изложби износи:

– за излагање пчелињих производа... 4 500 динара или 3 000 динара за пола штанда.

– за излагање пчеларске опреме и средстава здравствене заштите је 8 000 дин. или 5 000 за пола штанда.

– Уплату котизације за учешће на изложби може се обавити пре или за време потписивања уговора.

7 – Непоптовање рокова за пријаву има за последицу губитак досадашњег излагачког места, а кашњење у потписивању уговора увећава износ котизације за 20%.

– Последњи рок за потписивање уговора је 25. 9. 2007. године.

ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ – за све излагаче –

1 – Достава и опремање штанда може се обавити искључиво возилом укупне тежине до 3 500 kg у времену од 20 до 7 часова од 3–7. 10. 2007. године и исто се ван тог времена мора уклонити из изложеног простора.

Улазак возилима у парк је дозвољен из правца Правног факултета, а излазак у правцу цркве Светог Марка.

2 – Одлагање амбалаже, роба, опреме експоната као и кретање људства и возила не сме се обављати на зеленим површинама ван постојећих парковних стаза.

3 – Димензије штанда морају бити 180×100 cm или 100×100 cm.

4 – Изложено место мора да се обележи у горњем делу штанда видљиво истакнутим додељеним јединственим бројем датим од Организатора.

5 – Сви излагачи дужни су да за своје време трајања изложбе одржавају хигијену око штанда, а након завршетка оставе излагачко место у стању пре отварања изложбе без смећа и отпадног материјала.

6 – Да у време трајања изложбе сарађује са члановима организационог одбора и да поступи по њиховим упутствима, тј. по упутствима радника градског зеленила који одржавају парк.

7 – На штандовима могу бити изложени само пчелињи производи, мешавине и производи на бази истих, а за сваки од њих мора да постоји адекватна документација и сертификати овлашћених институција о здравственој исправности за људску употребу. За сваку изложену врсту меда је потребно приложити квалитативне и микробиолошке анализе (8+2 параметра и то: редукујући шећер, сахароза, вода, минералне материје, киселост, нерастворљиве материје у води, активност дијастазе, ХМФ, присутност антибиотика и сулфонамида и микробиолошки налаз), транспортни лист и уверење о здравственом стању пчела издато од стране ветеринарске станице са подацима о спроведеним мерама. Ова ће документа и изложене производе контролисати овлашћене инспекцијске екипе свакодневно.

8 – Сви производи морају имати истакнуту законом прописану декларацију са потребним упозорењима и упутствима за примену.

9 – Географско порекло производа може бити истакнуто само на декларацији у складу са законским прописима.

КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

1 – Организатор задржава право да искључи са изложбе сваког излагача који се не придржава овог Правилника и упутства организатора.

2 – Излагач потписник уговора сагласан је да у случају кришења овог Правилника или других изгреда на изложби, буде искључен са ове изложбе и наредне године, а његово име као и обим прекршаја буду објављени у пчеларским часописима. Такође се прекршиоц слаже да се предузму и друге мере до искључења из удружења и СПОС-а у случају да поступак ремети углед и част пчелара, њихове организације и пчеларске професије.

Напомена: Пријава за учешће на изложби у прилогу Правилника, попунити и послати на назначену адресу. У случају незавршених анализа приложити записник о узорковању, а анализе донети до почетка изложбе.

НОВЕ ИНФОРМАЦИЈЕ О ПЧЕЛАРСКОЈ ЗАДРУЗИ СРБИЈЕ

У Привредној комори Србије у Београду су 21. 4. 2007. одржане оснивачка и конститутивна седница Скупштине Задруге пчелара (која ће се вероватно звати „Мед Србије“ када се од надлежних органа буде добила дозвола за употребу имена наше земље) којима је присуствовало 125 пчелара из целе Србије.

У својству госта били су присутни Председник Задружног савеза Србије господин Драган Говедаревић и студенти 4. године Пољопривредног факултета у Земуну. Од државног секретара за пољопривреду, господина Данила Голубовића, добили смо писмо којим подржава оснивање задруге, јер због раније преузетих службених обавеза није био у могућности да присуствује седницама Скупштине.

У органе задруге именовани су и изабрани следећи задругари:

Председник Скупштине Драгорад Ковачевић из Црне Баре, вршилац дужности директора Милан Мајовић из Вршца, председник Управног одбора Ђорђе Mrkić из Новог Сада, члан Управног одбора Ацо Вујовић из Ивањице, члан Управног одбора Милан Јевтић из Опарића, члан Управног одбора Добривоје Јовановић из Пожаревца, члан Управног одбора Душан Мирић из Белановице, председник Надзорног одбора Владимир Стевановић из Новог Сада, члан Надзорног одбора Зоран Драгосавац из Костолца, члан Надзорног одбора Јон Дежан из Вршица.

На седници Скупштине су усвојена Задружна правила и план и програм рада до краја септембра 2007. године, до када ће би-

ти извршене припреме за седницу Скупштине задруге на којој ће се донети две најважније одлуке:

1) Одлука о повећању висине оснивачког улога до висине инвестиције изградње објекта за прихват, складиштење, прераду и пласман пчелињих производа.

2) Одлука о избору локације за изградњу наведеног објекта.

На припреми материјала за седницу Скупштине поред изабраних органа задруге радиће и радна група коју чине следећи задругари:

Драгослав Јевтић из Тополе, Мирослав Васиљевић из Крушевца, Милорад Стојановић из Зајечара, Гордана и Зоран Севић из Љубовије и Свето Мандић из Бачке Паланке.

Агенцији за привредне регистре предат је захтев за оснивање задруге са 96 оснивача. Пчелари који нису благовремено доставили потпуну документацију, приступиће задруги након одржавања прве седнице Управног одбора. Обавештавамо и друге заинтересоване пчеларе да и они могу приступити задрузи подношењем приступнице. Још једна важна напомена: СВИ ЧЛНОВИ ЗАДРУГЕ (без обзира кад су постали чланови) ИМАЈУ ИСТА ПРАВА И ОБАВЕЗЕ.

До наредне седнице Скупштине (октобар 2007. године) висина оснивачког улога се неће менјати и она износи 4 000 динара.

Образац приступнице и ближе информације се могу добити од Ђорђа Mrkićа: (063) 534-230, или Милана Мајовића: (064) 642-6117.

Мајовић Милан

Матице се рађају певајући

Пре више од сто година, белгијски писац и нобеловац, **Морис Метерлинк** казао је „матица је симбол, душа и субдина кошинице“. Ако је већ тако, онда и рађање те душе треба да буде уз песму, а пчелар у том послу виртуоз и поета. Да романтичарски занос већитих заљубљеника у пчеле и природу постане стварност, за пчеларе у Србији биће од изузетног значаја два међународна стручна скупа одржана у Алексинцу 23. и 24. јуна ове године.

Регионална асоцијација пчеларских организација југоисточне Србије у сарадњи са Балканском пчеларском федерацијом, реализовала је два значајна програма, који представљају важан корак у даљем развоју и унапређењу пчеларства у Србији, првенствено на плану повећања његове продуктивности и професионализма.

Шести међународни стручни семинар о комерцијалном одгајању матица пратило је стотину пчелара из целе Србије. У свету признати и водећи ауторитети у области селекције и одгајања матица, prof. dr Јован Кулничевић из Београда и prof. dr Пламен Петров са Аграрног универзитета у Пловдиву (Бугарска), уз асистенцију професионалног одгајивача матица Милете Марковића

из Јабучја и dipl. ing. Младена Крстића, несебично су се трудили да присутним пчеларима пренесу најновија научна сазнања и најважније тајне заната селекције и одгајања матица.

Семинар је био саставни део програма Вишег међународног стручног курса о одгајању матица, и представљао је теоријско-стручну припрему полазника курса, којих је било 34 из свих крајева Србије.

Током два дана, на више него узорном пчелињаку Саше Ракочевића у селу Станци, полазници курса стицали су практична искуства и сазнања. Prof. dr Пламен је у потпуности подржao демонстриране методе одгајања матица и указао на специфичности њихове примене у Бугарској.

Садржај су употребиле и вечерње пројекције филмова о комерцијалном одгајању матица у Немачкој и Босни и Херцеговини, који беху повод за разговор са нашим менторима до касно у ноћ.

Велико хвала предавачима што су своја знања крајње несебично пренели полазницима Курса.

Ing. Владислав Стасић, Председник РАПОЈС, Ниш

2007. Бр. 1
Часопис за пчеларску науку и практику

СРПСКИ ПЧЕЛАР

УСКОРО ИЗЛАЗИ ИЗ ШТАМПЕ
НОВИ ЧАСОПИС "СРПСКИ ПЧЕЛАР"
ИЗДАВАЧ: ДРУШТВО ПЧЕЛАРА
"ДУБОЧИЦА" - ЛЕСКОВАЦ
ГОДИШЊА ПРЕПЛАТА 950 ДИНАРА
УПЛАТОМ НА РАЧУН ИЗДАВАЧА: 160-103153-47
СВИ ПРЕПЛАТНИЦИ ИМАЈУ ПРАВО
НА БЕСПЛАТНЕ МАЛЕ ОГЛАСЕ
ИМЕНА ПРВИХ 100 ПРЕПЛАТНИКА
БИЋЕ ОБЈАВЉЕНА У ЧАСОПИСУ
И БИЋЕ ЧЛМОВИ
ДРУШТВА ПЧЕЛАРА "ДУБОЧИЦА"

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
ДРАГОСЛАВ ИЛИЋ ШЕШ
ЧЛАНКЕ СЛАТИ НА АДРЕСУ УРЕДНИКА:
16000 Лесковац, С. Златановића 35

ДРАГОСЛАВ ИЛИЋ ШЕШ
16000 Лесковац, Славка Златановића 35
тел. 016-281-666, моб. 063-42-82-36

CATHE OСНОВЕ

od sterilisanog voska,
bez rezidua
ne krive se i ne iste' u.

НОВА ТЕХНОЛОГИЈА

**СЕНА: 1 kg-400 din
armirani LR sa `icom 1 kg-450 din
ISPORUKA MOGUJA I РО[ТОМ]**

Етикете за
тегле
самолепљиве
за ливадски
и
багремов
мед

Samo moćna sredstva
mogu spasiti
naše pčele!

SUPERSTRIPS VAROZAN APIHELT

APIVET, Novi Sad
Pogon Ljukovo
(022) 55-11-44, (063) 506-332

CENTAR ZA SELEKCIJU I REPRODUKCIJU MATICA TIMOMED D.O.O. Knjaževac

19350 Knjaževac • Kej Veljka Vlahovića 7a
tel.: 019 732-330, 732-872, 730-721
fax: 019 732-485 • e-mail: timomed@ptt.yu

TIMOMED-ov preduvajak je prerasao u Centar za selekciju i reprodukciju selekcionisanih matica timočkog ekološkog tipa. U okviru centra vrši se i veštacka opskruba matica.

Rešenje za selekciju pčela i reprodukciju matica izdato je od Ministarstva poljoprivrede broj: 270-367-00027/2005-04 od 17.06.2005. godine

VRŠIMO PRODAJU:

SELEKCIIONISANIH MATICA
(u periodu od 15.05.2007. god.)

PAKETNIH ROJEVA

Isporuka matica vrši se
po redosledu upleta

Kontakt telefoni:

"Timomed":

063 27-37-606 (Aneta) i 019 730-721 (Milan)

Prodavnica u Zaječaru:

019 424-420 (Dušica)

Repro stanica u Zaječaru:

064 83-45-232 (Branislav Jovanović)

Prodavnica u Negotinu: 019 545-323 (Zlatica)

Prodavnica u Sokobanji: 018 833-569 (Nela)

Prodaja u Beogradu: 064 414-0542 (Svetlana)

Vršimo otkup meda i
ostalih pčelinjih proizvoda!

ЦЕНТАР ЗА СЕЛЕКЦИЈУ И РЕПРОДУКЦИЈУ
У САРАДЊИ СА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ФАКУЛТЕТОМ БЕОГРАД

"Пејчица Стојановић"

Тимочка 6, 36103 Рибница, Краљево
тел./факс: 036 37 53 36
моб. тел. 063 80 333 59, 064 44 61 911
e-mail: pcelicazzz@yahoo.com

5

Обележавање матица по захтеву купца боја/број.
Испорука по редоследу пријаве.
ЗА ВЕЋЕ КОЛИЧИНЕ ОДОБРАВАМО ПОПУСТ!

ЛИНИЈСКИ СЕЛЕКЦИОНИСАЊЕ
МАТИЦЕ

РЕГИСТРОВАНИ ПРОИЗВОЂАЧ МАТИЦА
РЕШЕЊЕМ МИНИСТАРСТВА ПОЉОПРИВРЕДЕ БРОЈ 420-01-00139/2004-04
ПАКЕТНИ РОЈЕВИ - РОЈЕВИ НА ЛР - РАМУ

Karolji
Nektar
- Bečej -

Vlasnik: Laslo Karolji
21220 Bečej, Udarnička 40
Telefon: 021-817-274
mobil.: 063-7754-048
Email: karoljin@sojanet.co.yu

*IZRADA I PRODAJA
SATNIH OSNOVA
SA 20% ZAŠТИТЕ OD VAROJE
*ZAMENA I ODKUP
VOSKA I STAROG SAĆA
*LEKOVI ZA PČELE
PČELARSKI PRIBOR
I OPREMA
*IZRADA SVEĆA
*POGAČA ZA
PREHRANU PČELA
*BAGREMOV, LIPOV,
LIVADSKI
I SUNCOKRETOV MED
*ODKUP MEDA
I PROPOLISA
*BIO PROGRAM OD MEDA

ЦЕНТАР ЗА СЕЛЕКЦИЈУ И РЕПРОДУКЦИЈУ
У САРАДЊИ СА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ФАКУЛТЕТОМ БЕОГРАД

„Пчелица Стојановић“

Тимочка 6, 36103 Рибница, Краљево,
тел. 036 37 53 36 моб. тел. 063 80 333 59, 064 44 61 911, pcelicazzz@yahoo.com

ЛИНИЈСКИ СЕЛЕКЦИОНИСАНЕ МАТИЦЕ

РЕГИСТРОВАНИ ПРОИЗВОЂАЧ МАТИЦА РЕШЕЊЕМ МИНИСТАРСТВА ПОЉОПРИВРЕДЕ БРОЈ 420-01-00139/2004-04

НАШИ ПРОИЗВОДНИ КАПАЦИТЕТИ: - ЦЕНТАР ЗА СЕЛЕКЦИЈУ 700 ПЧЕЛИЊИХ ЗАЈЕДНИЦА СА КАПАЦИТЕТОМ РЕПРОДУКЦИЈЕ 6000 МАТИЦА И 300 ПАКЕТНИХ РОЈЕВА И РОЈЕВА НА ЛР РАМУ.

- РЕПРОСТАНИЦЕ: 3800 ПЧЕЛИЊИХ ЗАЈЕДНИЦА СА КАПАЦИТЕТОМ РЕПРОДУКЦИЈЕ 5500 МАТИЦА И 3500 ПАКЕТНИХ РОЈЕВА И РОЈЕВА НА ЛР И ДБ И ФАРАР РАМУ

РЕПРО СТАНИЦЕ

- МИОДРАГ РАДОСАВЉЕВИЋ
Ваљево, тел. 014 220 113, 064 296 18 78
- ЗОРАН КОСТИЋ
Крупањ, тел. 015 681 253, 063 772 62 08
- МИЛАН ЈЕВТИЋ
Опарић, 035 722 564, 063 895 86 08
- РАДЕ МАРЈАНОВИЋ
Бајина Башта, 063 817 39 09
- ПЧЕЛИЊАЦИ МИРИЋ
Белановица, 014 89 769, 063 807 61 42
- ИГОР ИВОВИЋ
Крагујевац, 063 63 00 29
- ПЧЕЛАРСТВО АРСИЋ
Течић - Рековац, 035 723 347, 063 775 75 06
- ПЧЕЛИЊАЦИ ТАНАСКОВИЋ
Дудовица, 011 818 60 41, 063 80 18 358
- МИТРОВИЋ МИЛАН
Крушевац, 037 455 035, 064 38 32 561
- СТАНИСЛАВ ВЕНЕР
Купиново, 064 375 50 74
- % МЕДЕНА f, Зоран Ђурић
Меховине, 015 518 532, 063 89 50 610
- ДРАГАН ЈЕВТИЋ
- МИЛИЈА РАТКОВИЋ

5

BRZO-LAKO-KVALITETNO !

Prodajem prese za bušenje ramova sa automatskim utiskivanjem biksnih u ram.

-Biksni za ramove 3x7 mm

-Prohrom-inox žicu za ramove 0.4 i 0.45mm

-Američke razmake za ramove

Olkšajte i ubržajte sebi posao oko ožičavanja ramova,
žica se lako i dobro zateže jer se ne useca u drvo,
a vosak se ne saljuje

031/894-331

895-176

Šendeković

Pčelarska kuća Jevtić

Matice

Rojevi na LR ramovima

Rojevi na DB ramovima

Paketni rojevi

Košnica + roj → najpovoljnije

Formiramo pčelinjak za Vas

Prodaja kompletnih pčelinjaka

Mogući razni dogовори

email: jevtic@ptt.yu
www.pcelarskakucajevtic.com

Jevtić Svetlana i Dragan

tel. 035/ 722-684 063/ 89-33-123

ZANATSKA BRAVARSKA RADNJA „MARKOVIĆ“

Izrada:
ručice
jugo razmak
pčelarski nož
nosiljka za košnice
nošač ramova pri pregledu košnica
bušilica za ramove
australijska stega
matična rešetka
pčelarska vaga
zatezači

vl. Rade Marković
ul. Sajtareva br. 43
18360 Svrlijig
tel. 018/824-040
mob. 063/8915-051
063/7674-621

златна медаља за квалитет
са Новосадског сајма

Пчеларска радња
НЕКТАР
Крагујевац

- израда и продаја сатних основа
- замена и откуп воска
- израда погача за прихрану пчела
- откуп меда и прополиса
- продаја

Телефон/факс
034/371 501
Производња погача
034/562 296
Производња воска
034/334 599
Мобил: 063/640 144

www.nektarkg.com nektarkg@eunet.com

METALOPLASTIKA

Sve vrste ambalaže za med...

Vrsta Ambalaže	Obim (l)
OKRUGLE	0,18l, 0,37l, 1l, 2l, 3l, 5l, 10l
PET	0,72l, 0,62l, 0,5l, 0,37l, 0,18l, 0,18l, 0,37l, 0,72l, 1,5l
ČETVRTASTE	0,72l, 0,5l, 0,37l, 0,18l
MEDE	0,37l, 0,22l, 0,18l
OSMOUGAONE	0,72l, 0,72l, 0,37l
ELIPSASTE	0,72l, 0,37l

VRNJAČKA BANJA • tel. (036) 631-128, 631-487, 631-677 • www.metaloplastika.com

PAKETNI ROJEVI
ROJEVI NA DB I LR RAMU
MLADE OPLODENE MATICE
PČELINJI PROIZVODI
TOKOM CELE GODINE

PČELARSTVO "ARSIĆ"
TEČIĆ - REKOVAC

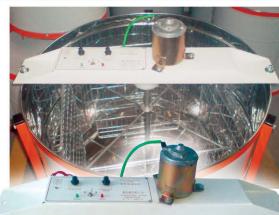
ПЧЕЛИЦА
КРАЉЕВО

POLJOPRIVREDNO GAZDINSTVO
PČELARSTVO "ARSIĆ"

035-723-347, 063-775-75-06

ALAT, OPREMA I PRIBOR ZA PČELARSTVO
szpr DRAGAN - ŠABAC
 15353 Majur, Vere Blagojević 26. tel: 015/377-009; 063/233-813

Proizvodimo pribor za vrcanje, pčelarski pribor i zaštitnu opremu

**Uramljena matična rešetka
 na idealnom ramu od
 6 mm sa pomoćnim letom.**

**Novo: Olakšajte sebi rad.
 Bez dodatnih prepravki
 postavite električni pogon
 na vašu centrifugu.**

*** NAŠE PČELARSKO ISKUSTVO I INŽENJERSKA TEHNOLOGIJA SU U SLUŽBI SAVREMENOG PČELARENJA ***

SA "DRAGAN"-om JE LAKŠE PČELARITI.

vlasnik:
 ing. Dragan Đurić
 pčelar

СМАНА ПРОМЕТ

Производи, откупљује, пакује и пласира
 мед и остале пчелиње производе
 преко трговине широм Србије

11319 Књићево, Бул. ослобођења 16
 тел: 026/821-080; 064/864-20-19; 064/864-20-21
 Е-mail: cmana-promet@ptt.yu

MATEX
ŠABAC, Mišarska 15, tel./fax 015/335-274
mob. 064/1341-935

TIMOVAR®
ad us. vet.
EKOLOŠKI LEK
za suzbijanje VAROE DESTRUCTOR
Koristi se tokom cele godine!

MATISAN®
ad us. vet. Lek za uspešno suzbijanje VAROE DESTRUCTOR

MEDENKO - O, A, F, F/I

Forsamat
Kobaltno-Vitaminski kompleks za stimulisanje Matice

AMITRAZ 500 SET
ad us. vet. Za suzbijanje VAROE DESTRUCTOR

OKSALNA KISELINA

85% Mravlja kiselina

Za suzbijanje VAROE DESTRUCTOR i dezinfekciju košnica.

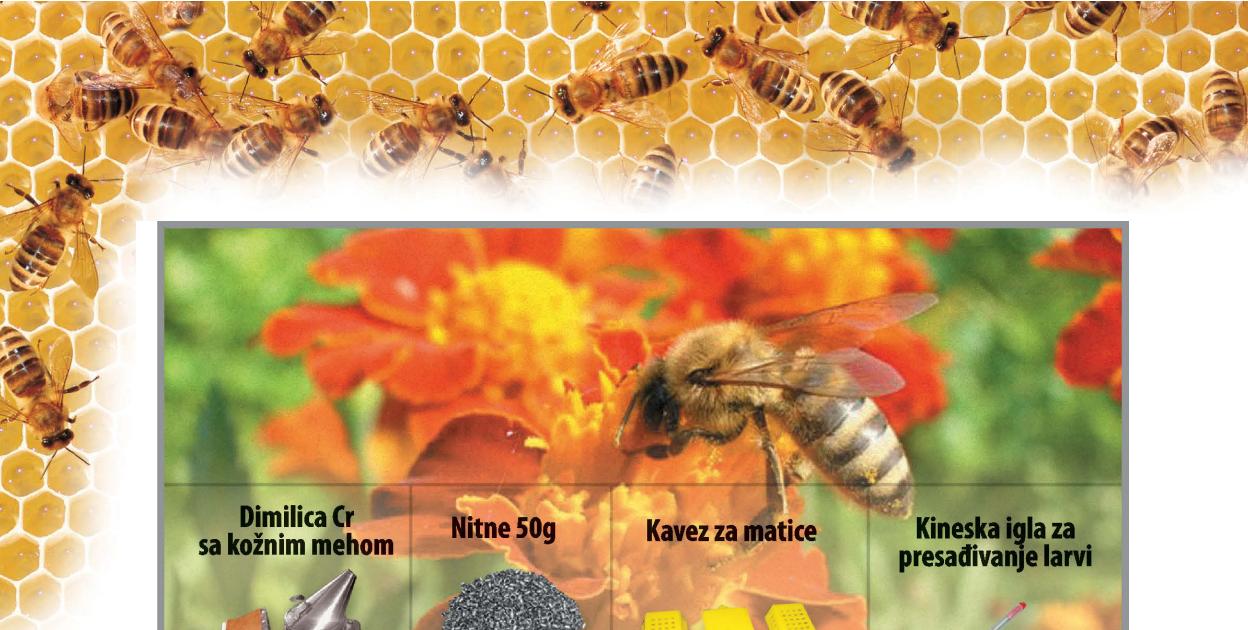
Tegle za med

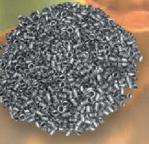
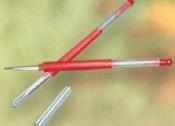
vuplast

PET
ambalaža
300 gr.
500 gr.
1000 gr.
1500 gr.
3000 gr.

Gornji Milanovac, Gornja Vrbava, Kragujevačka b.b.
tel: 032 716 627, faks: 032 720 750, mob: 063 606 818

100 % providhe

Dimilica Cr sa kožnim mehom 1.500,00	Nitne 50g 278,00	Kavez za matice 35,00	Kineska igla za presađivanje larvi 150,00
Pčelarski nož 160,00	Nož za otklapanje zupčasti Cr 555,00	Matična rešetka PVC 200,00	Komplet - Ručni valjci za proizvodnju satnih osnova - 1 i 2 98.000,00
Veštački matičnjaci 5,00	Viljuška 132,00	Košnica od 3.432,00	Vrcaljke od 6.160,00

* Cene su sa uračanatim PDV-om
* Proizvodimo po Vašoj narudžbini:
- pakerice, duplikatore i kante za med i ostalu opremu za uspešno pčelarenje
* Obezbeđujemo prevoz do kupaca

Pčelarska kompanija

• R O J •

37240 Trstenik, Pana Đukića 2/2

Tel/fax: (037) 714-232,
717-600, 723-561, 723-579,
(063) 843-87-39
e-mail: roj@ptt.yu, www.roj.co.yu

PRERADA PČELINJEG VOSKA

- Proizvodnja kvalitetnih satnih osnova za pčele od potpuno sterilizovanog voska
- 100% zaštita od američke kuge
- Prerada vašeg vlastitog voska
- Otkup i zamjena voska
- U ponudi eko satne osnove

VI. Starčević Rajko
Miškovići 45, Derventa
Republika Srpska

- Vršimo usluge pretapanja starog sača
- Od 1.10. do 1.02. vansezonsko sniženje

Garancija za kvalitet!

Tel.: 053/321-223

Mob.: 065/568-325

ДИМНИ ТОП "ФЛУРЕТО" (са угађеним дозатором)

Проверено - годинама у употреби.
Врло ефикасан уређај, ради на бази амитраза
(митака) са парафинским уљем.

Света Динић
011/2474-058, 064/275-59-26

ПЧЕЛАРСКА FARMA JEVTIĆ

MATICE

PAKETNI ROJEVI

ROJEVI NA DB RAMOVIMA

ROJEVI NA LR RAMOVIMA

PROIZVODNA DRUŠTVA

KOŠNICE, MED

FORMIRANJE KOMPLETNOG ПЧЕЛИНЈАКА

ISPORUKA U НАШОЈ AMBALAŽI

МОГУЋ
СВАКИ
ДОГОВОР

MILAN JEVTIĆ 35267 OPARIĆ
(035) 722 564 (063) 895 86 08

MILANJEVTIC.COM
MILANJEVTIC@PTT.YU

Папирачи за димљење против вароје – лично или поузђенем. Филиповић – Ужице. ☎ 031/513-687, 563-882, 524-172 (у продавници), 063/639-424

Повољно продајем ројеве или друштва, мед, кошнице, рамове. ☎ 026/221-255, 063/8458-705

Продајем 100 ДБ, ЛР друштава пре багрема, 100 ројева од 1. јуна. Павловић.

☎ 015/510-241, 063/7561-513

Продајем у мају ројеве на ЛР и ДБ рамовима. Ратко Крнeta, Пиносава. ☎ 011/3906-968

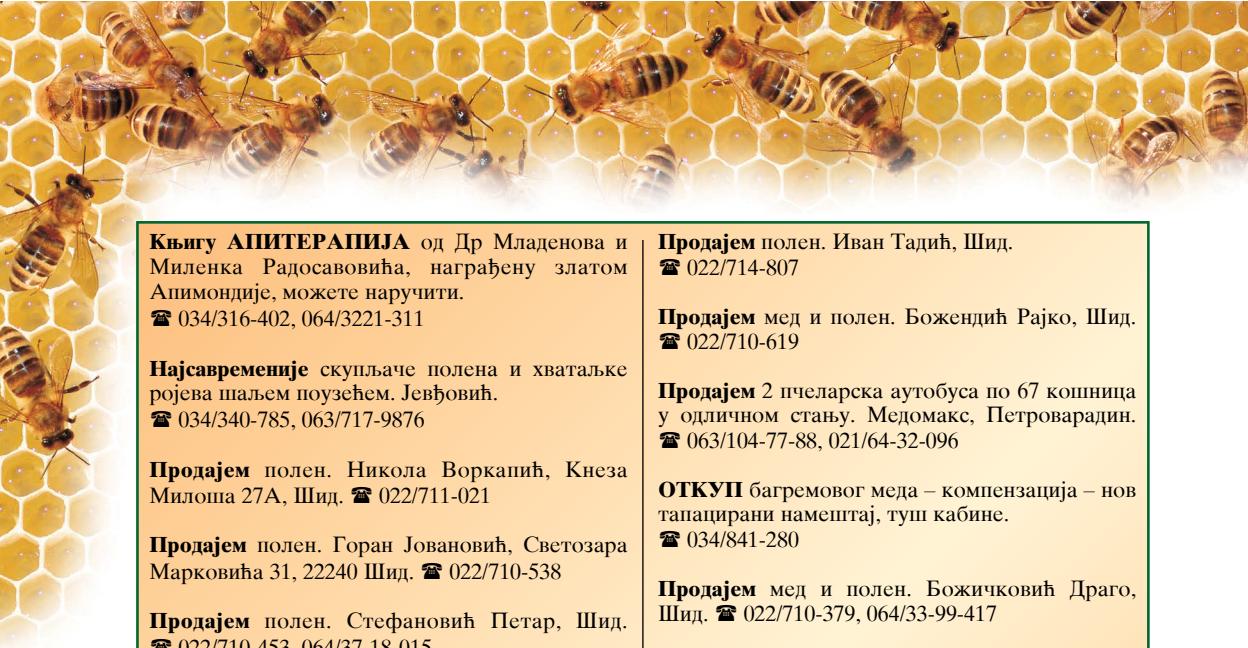
Продајем пчелиња друштва на ЛР рамовима, ројеве пчела и мед. ☎ 015/662-737, 063/7810-131

Откупљујем восак, дрождину (восковарину) и саће. Пећа, Лесковац.

☎ 064/613-31-78, 016/281-674

Продајем PVC матичне решетке, хранилице 2,5 литра, бежалице, боксесе, кавезе, бежалица за лето. ☎ 014/222-700, 064/65-11-500

Комплетне ројеве и мед продајем непрекидно. Кочачевић. ☎ 063/842-61-87, 064/490-44-95

Књигу АПИТЕРАПИЈА од Др Младенова и Миленка Радосавовића, награђену златом Апимондије, можете наручити.

☎ 034/316-402, 064/3221-311

Најсавременије скупљаче полена и хваталке ројева шаљем поуздјем. Јевђовић.

☎ 034/340-785, 063/717-9876

Продајем полен. Никола Воркапић, Кнеза Милоша 27А, Шид. ☎ 022/711-021

Продајем полен. Горан Јовановић, Светозара Марковића 31, 22240 Шид. ☎ 022/710-538

Продајем полен. Стефановић Петар, Шид. ☎ 022/710-453, 064/37-18-015

Повољно **продајем** квалитетан полен. ☎ 063/556-131, 022/710-539

Израђујем и **продајем** калупе за изливавање матичњака за производњу млека и матица. Галић. ☎ 034/381-019, 034/750-384

Продајем полен и мед. Наранџић Милан, Шид. ☎ 022/710-998

НАЈВЕЋИ произвођач матица у Пчињском округу! Пчеларска кућа „Стојиљковић“, Врање, у сарадњи са Пољопривредним факултетом у Београду: Линијски селекционисане матице, Пакетне и ЛР ројеве, Матични млеч. ☎ 017/428-491, 017/431-740, 063/8-1111-66

Јефтино **продајем** 16 кошница АЖ, 22 рама. Иvezић, Ковин. ☎ 013/743-090

Пчелари заинтересовани за **сушоник полена**, позовите Јевђовића.

☎ 034/340-785, 063/717-9876

Продајем производна друштва Даданке. Јовановић Бранко, Моравци.

☎ 014/85-967, 063/728-6263

Продајем (ЛР кошнице и пчеларску приколицу „Дубрава“) са пчелама. ☎ 063/358-431

Продајем полен. Иван Тадић, Шид.

☎ 022/714-807

Продајем мед и полен. Божендић Рајко, Шид.

☎ 022/710-619

Продајем 2 пчеларска аутобуса по 67 кошница у одличном стању. Медомакс, Петроварадин.

☎ 063/104-77-88, 021/64-32-096

ОТКУП багремовог меда – компензација – нов тапацирани намештај, туши кабине.

☎ 034/841-280

Продајем мед и полен. Божичковић Драго, Шид. ☎ 022/710-379, 064/33-99-417

Продајем полен. Хемела Мирослав, Шид. ☎ 022/711-411, 064/4169-447

Пчеле са или без кошница, ројеви. Чента. ☎ 023/899-052, 063/846-1093

Продајем аутобус ТАМ са 52 АЖ кошнице. Повољно. ☎ 065/833-55-00

Продајем Дадан Блатове кошнице, нуклеусе, центрифугу 4 рама, прибор. Сопот.

☎ 011/173-341

Дванаест пчелињих друштава Дадан Блатове, палете и брако приколица. ☎ 011/587-840

Продајем АЖ Гром нуклеусе, +друштва на ЛР рамовима. Живко. ☎ 022/610-094, 063/7502-442

Продајем приколицу, регистровану, кабина за спавање, електрично грејање кошница, вага, опрема, 48 кошница, 32 друштва. 4 000. ☎ 013/518-572

Продајем друштва на камионској приколици са 60 кошница АЖ стандард.

☎ 024/714-475, 064/306-3702

Кошнице Дадан-Блат, ЛР и елементе кошница (подњаче, наставке, збегове, кровове) продајем током целе сезоне! Јевтић Бобан, Крушевач.

☎ 037/887-471, 064/35-84-037

СИР - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

638.1

ПЧЕЛАР : часопис за пчеларство / главни и одговорни уредник Родольб Живадиновић. - Год. 1, бр. 1. (јануар 1898) - . - Београд : Савез пчеларских организација Србије, 1898 - (Лапово : Колор прес). - 24 см
Месечно

ISSN 0350-431X = Пчелар
COBISS.SR-ID 15913218

Zlatna pčela,
RIOS i
Kraljica meda
žeće Vam srećne
Novogodišnje i
Božićne praznike,
kao i mednu i
uspešnu
2007. godinu

Златна пчела

34210 Rača Kragujevačka, Karađorđeva br. 2
tel. 034/752-189, 063/740-49-28, 063/721-05-55

Zatvarač leta Cr-50 din ; Zn-25 din

Četka-130 din.

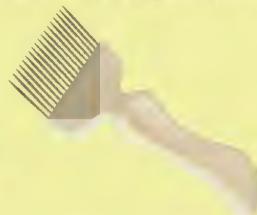
Žica Cr (0,4) 250/500 – 800 din.kg

AKCIJA ! SEZONSKO SNIŽENJE

Viljuška Cr-180 din.

Viljuška Zn-130 din.

Američki nož 150 din.

Kineska igla za
Presađivanje larvi
300 din.

Dimilica 100 Cr (kožni mehur) – 950 din.

Satna osnova 1kg-400 din.

 EVROTOM

Nož za otklapanje Cr-500 din.

SRBIJA I CRNA GORA, 22400 RUMA, Kraljevačka 46

Telefon: ++381 22 479 569, Fax: ++381 22 471 675

BiH, 76100 BRČKO, Semberska 12, Tel/fax: ++387 49 340 443

BUGARSKA, SOFIJA, Tel/fax: +359 2 84 031 33

e-mail: evrotom@hotmail.com

<http://www.evro-tom.com>; <http://www.evrotom.da.ru>